Tidsskrift for Bibliotekarforbundet

Bibliotekaren

2016 4

Sløydverksted for digitale bibliotekarer

Fagbibliotekene i 2025 – relevans, legitimitet og oppdrag

Hvordan går det med overgangen fra Blåskjerm til Alma?

Innhold

Lederen har ordet side 3

Hvordan går det med overgangen fra Blåskjerm til Alma?

Spesialbibliotekar Anne Woje ved Nord universitet kommer med en liten refleksjon om byttet av biblioteksystem fra Blåskjerm til Alma i UH-sektoren og årets Bibsys-konferanse.

4

Britiske perspektiver på universitetsbibliotekene side 8

Nytt masterprogram og ny årsenhet i Tromsø fra høsten 2016 side 10

Fagbibliotekene i 2025 – relevans, legitimitet og oppdrag

Vi må jobbe for å være relevante for dem omkring oss, og få satt ord på samfunnsoppdraget vårt, skriver Mari Serine Kannelønning om hvordan styrke fagbibliotekenes legitimitet. Artikkelen er basert på hennes foredrag under bibliotekmøtet i Tromsø i mars i år.

12

Fremtidens universitetsbibliotek med medarbejderinddragelse side 14

Sløyd for digitale bibliotekarer

Det dreier seg om å sikre vitenskapelig ansatte grunnleggende digitale ferdigheter. I mars ble det avholdt sløydverksted for bibliotekarer da Carpentry Week ble arrangert for første gang i Norge.

16

Biblo Tøyen åpnet side 18

Kunsten å skape levedyktige samlinger side 20

Nåtids- og fremtidsscenarier under bibliotekmøtet

Virtuell virkelighet, en omskiftelig hverdag for bibliotekarer i staten, og studentenes bønn om mer praktisk formidling. Det var tre vidt forskjellige perspektiver under BFs arrangement på bibliotekmøtet.

22

Jan-Egil Holter-Wilhelmsen: Vil du være med….? side 24

Biblioteklokaler som stikker seg ut: Library Discovery Center side 25

YS' inntektspolitiske konferanse: Inviterte YS på pizza side 26

Redaktørens spalte: Komplementær kompetanse side 32

Bibliotekaren

ISSN 0804-4147 / ISSN 1503-836X (online)

Bibliotekaren er Bibliotekarforbundets tidsskrift og utkommer med 10 nummer i året.

Ansvarlig redaktør
Erling Bergan

Redaksjonens adresse
Runnen 4, 6812 FØRDE
Telefon: 91 31 80 01
Epost: erling.bergan@bibforb.no

Abonnement
Kr. 290 pr. år betales til BFs konto 6039.05.64093. Merk innbetalingen *Abonnement*. Henvendelser om abonnement rettes til BFs sekretariat: bf@bibforb.no eller tlf. 48 02 09 00.

Annonsepriser:

1/8 side	kr.	1200
1/4 side	kr.	2000
1/2 side	kr.	3000
1/1 side	kr.	4500

Stillingsannonser:

1/8 side		800
1/4 side	kr.	1400
1/2 side	kr.	2000
1/1 side	kr.	3000

Mva. kommer i tillegg.
Det kan gis rabatt ved samlet bestilling av flere annonser. Alle henvendelser om annonser rettes til redaksjonen. (se over)

Utgivelsesplan 2016

Nr:	Deadline:	Hos medl.:
1	23. desember	20. januar
2	27. januar	10. februar
3	24. februar	9. mars
4	30. mars	13. april
5	27. april	11. mai
6	25. mai	8. juni
7	7. september	21. september
8	5. oktober	19. oktober
9	2. november	16. november
10	30. november	14. desember

Trykk:
Merkur Grafisk AS, Oslo

Forsidefoto:
Anne Woje, Embret Rognerød og Erling Bergan

Ansvar
Usignerte artikler står for redaktørens regning. Bladet er Creative Commons-lisensiert.

Lederen har ordet

Godt verktøy er halve jobben sies det. På biblioteket er biblioteksystemet et viktig verktøy. Et godt biblioteksystem letter arbeidsdagen – det er her vi får oversikten. Mange av kjerneoppgave utføres via systemet. Vi klassifiserer og katalogiserer, søker fram filmen det spørres om, finner ut om bok er på hylla, slår opp lånere, registrerer utlån og innleveringer, og tar ut statistikk for å kunne drive samlingspleie og finne argumenter for at biblioteket bør ha større bevilgninger siden utlånet er så høyt.

Danske barnesykdommer

Biblioteksystemene har avanserte databaser og programmering i bunn. Et skifte kan derfor by på store utfordringer og mange utforutsette hindringer. I Danmark er man i gang med å bytte fra fem ulike system til et felles system, Cicero, for ca 1500 folkebibliotek og pedagogiske læringssentre. Et skifte som ikke har vært uten barnesykdommer. Pilot-bibliotekene rapporterer om operasjoner som før tok tjue minutter, nå tar en hel formiddag. Det jobbes med å rette feil og å gjøre forbedringer slik at flere enn pilot-bibliotekene kan bruke Cicero, men systemet blir flere måneder forsinket for de fleste bibliotekene.

Over til Alma

Hos mange norske bibliotekarer er det store samtaleemnet for tiden Alma, det nye systemet for Bibsys-bibliotekene. Den over 40 år gamle blåskjermen er forsvunnet fra UH-bibliotekene, og byttet ut med et web-basert system. Dette byttet av arbeidsredskap i Bibsys-bibliotekene påvirker ikke bare de som jobber der, men hele biblioteksektoren. Alle må sette seg inn i et nytt verktøy og lage nye arbeidsrutiner i forbindelse med fjernlån, men selvsagt merker de ansatte skiftet mest. De gamle arbeidsmåtene må byttes ut med nye, som kanskje i begynnelsen tar lengre tid. Kommandoer som før lå i fingrene må erstattes med mus, menyer og stive skuldre.

Tryggheten

Å bytte fra et system til et annet kan være krevende, og kan skape utrygghet blandet med frustrasjon og usikkerhet. Dette må møtes med opplæring for at en skal få tilbake tryggheten og for å heve kompetansen sin. Samtidig blir en utfordret på om en arbeider på den smarteste måten. Et nytt arbeidsverktøy kan føre til nye rutiner slik at en jobber mer effektivt, men foreløpig er det nok noe igjen før skiftet fra Bibsys til Alma er der.

Avtalene i arbeidslivet

Et godt biblioteksystem er alfa og omega på biblioteket for å kunne gjøre en god jobb og for å gi et godt tilbud. Å ha gode rammebetingelser på jobben er også viktig. Hovedavtale og tariffavtale er to viktige avtaler som gir gode rammer for arbeidslivet.

Disse kollektive avtalene gir deg bedre rettigheter enn hva lovverket gir. Hvert annet år er det såkalt hovedoppgjørsår, det er det i år. Da forhandler vi i BF sammen med vår hovedorganisasjon om betingelsene som er i tariffavtalene så som for eksempel arbeidstid, overtid, betaling av overtids-, kvelds- og helgearbeid, hvilke muligheter det skal være for lokale forhandlinger og ikke minst om hvilken lønn bibliotekarer skal ha. I år kan pensjon også bli et tungt element i forhandlingene, men det er ikke sikkert.

For mange er det størst spenning knyttet til hva en selv får i oppgjøret i kroner og øre. Vi i BF er på plass i forhandlingene for at bibliotekarer også i år skal få økt kjøpekraft. Og vi husker på de andre bestemmelsene i tariffavtalene, for de er også viktige. Disse bestemmelser er viktige for at vi skal kunne beholde og videreutvikle et godt arbeidsliv for bibliotekarer også i årene fremover.

Margunn Haugland
Forbundsleder

” Godt verktøy er halve jobben sies det. På biblioteket er biblioteksystemet et viktig verktøy. Et godt biblioteksystem letter arbeidsdagen – det er her vi får oversikten. Mange av kjerneoppgave utføres via systemet. ”

Bibsys er ikke lenger et eget system. Nå er Bibsys et konsortium av bibliotek fra UH-sektoren og andre fagbibliotek, som kjøper system fra ekstern leverandør. Anne Woje beretter om møtet med Alma, etter at den berømmelige blåskjermen ble historie.

”Alma, du er min aller beste venn! Alma, skal vi to leke litt igjen?”

- en liten refleksjon om byttet av biblioteksystem i UH-sektoren og årets Bibsys-konferanse.

Tekst & foto:
Spesialbibliotekar Anne Woje,
Nord universitet

I november-desember 2015 byttet 104 norske fagbibliotek biblioteksystem. Etter 40 år med Bibsys egenproduserte ”Blåskjerm” fikk bibliotekene i Bibsysbiblioteksystemkonsortiet Alma fra israelske Ex Libris. For flere av oss, uten mange års fartstid i et Bibsys-bibliotek, har det vært et lite mysterium at sektoren har klart seg så lenge med et kommandobasert system, når folkebibliotek og andre har hatt webbaserte biblioteksystem i mange år allerede. Tålmodige bibliotekarer, gode utviklere, og et pålitelig og felles system som fylte behovet for nettverkssamarbeid tilfredsstillende, er kanskje noe av svaret.

Men nye tiders behov og teknologi presset på og viste at det gamle systemet var i ferd med å utspille sin rolle, spesielt i forhold til e-ressursene. I 2008 bestemte BIBSYS-styret seg for å lage en behovsanalyse som resulterte i en beslutning om å forlate det egenproduserte biblioteksystemet til fordel for et moderne hyllevaresystem. Da første forsøk med OCLC strandet i 2012, måtte arbeidet revideres, og i 2014 ble Alma valgt for hele konsortiet.

Bibsys-bibliotekene har nå bak seg både de fire første månedene med Alma i drift og ikke minst et krevende 2015, hvor all ledig tid ble brukt på opplæring og forberedelser til systemskiftet.

Modulbaserte nettkurs

Å sende x antall bibliotekansatte fra 104 bibliotek på Alma-kurs hos BIBSYS var umulig, og det ble derfor bestemt å gi all opplæring som modulbasert nettkurs i EDX-verktøyet, med oppstart i februar/mars 2015. Innholdet i opplæringen kom delvis fra Ex Libris (på engelsk, med videoer av ymse kvalitet), delvis fra BIBSYS og delvis fra de såkalte vanguard-bibliotekene: bibliotekarer fra utvalgte ”forløper”-bibliotek som forklarte Alma på norsk og også laget dokumentasjon,

Alma leveres av Ex Libris, som nettopp er kjøpt opp av ProQuest. Her er presidenten i Ex Libris, Matti Shem-Tov, på talerstolen under Bibsys-konferansen i Trondheim 15.–16. mars i år. Firmaet leverer i tillegg Oria, et discovery-verktøy som Bibsys-bibliotekene også har tatt i bruk.

oppgaver og trinn-for-trinn-beskrivelser av arbeidsprosesser i hver opplæringsmodul. Uten deres innsats hadde det neppe vært mulig å gjennomføre dette biblioteksystemskiftet på under ett år!

Ute i hvert enkelt bibliotek ble det oppnevnt prosjektansvarlige som fikk i oppgave å være kontaktledd mot BIBSYS og å "dra" sine kolleger gjennom opplæringa. I tillegg hadde bibliotekene et eller flere team som sto for testing og lokal opplæring. Hos oss ved tidligere Universitetsbiblioteket i Nordland (nå fusjonert inn i Nord universitet), ble det oppnevnt en Alma-testgruppe på 7 bibliotekarer som sto for verifikasjonstesten og som fikk i oppgave å finne ut av store og små spørsmål som dukket opp underveis og videreformidle det til medkolleger. Alle ansatte fulgte en lokal prosjektplan hvor gruppeledere innkalte sine gruppemedlemmer til jevnlige workshops. Med kolleger i Bodø, Mo i Rana og Stokmarknes, pluss invitasjon til webinarer i Tromsø, ble vi etter hvert gode på å bruke Lync/Skype for business i egen- og fellesundervisning. Utover høsten arrangerte vi i tillegg uformelle Alma-morgenkaffer hvor vi tok opp stort og smått og repeterte ting for hverandre, også dette via Lync med lyd, bilde og deling av skjerm. Vi ble også oppfordret til å diskutere spørsmål med et partnerbibliotek.

Workflow

At så mye av opplæringa i EDX'en ikke var på plass fra dag én, men ble til underveis, var en kilde til frustrasjon ved vårt bibliotek og sikkert hos flere. Som i det tidligere biblioteksystemet var det ønskelig at Alma skulle la alle Bibsys-bibliotekene dele katalogdata i en felles sone og samarbeide så sømløst som mulig med fjernlån m.m. Men opplæringsmodulen for fjernlån kom veldig sent på plass, noe vi har fått merke etter at vi "gikk live". "Workflow" er et kjernebegrep i Alma, og Alma krever for eksempel at arbeidsflyten for fjernlån følges strengt. Hvis det ikke skjer, eller noen ønsker å ta snarveier, kan det bli trøbbel for motparten. Fjernlånsløsningene er noe av det vi kommer til å måtte bruke mye tid på i år, siden tilpasninger ennå må gjøres av BIBSYS og Ex Libris for at fjernlånsprotokollene i de norske biblioteksystemene skal kunne "snakke sammen" og fungere optimalt. I mellomtida prøver vi å gi så god fjernlånsservice vi kan, både for egne brukere og andre bibliotek, selv om vi nok får noe mer etterslep enn ønskelig.

Engelskspråklig utfordring

Alma er i det hele tatt et veldig stort og komplisert biblioteksystem, med en noe uvant logikk og terminologi. Kon- ▶

figurasjon/oppsett må tilpasses lokale rutiner og behov, og det har vært vanskelig å forutse alle virkninger av den før vi kom over i full drift, som for eksempel med bestillinger, varsler og purringer. Hvilken rolle man som ansatt er blitt tildelt i Alma har også konsekvenser for hva man har tilgang til og hva man kan rette og endre eller ikke, slik det også var i "Blåskjermen". Hos oss måtte for eksempel studentvaktene få utvidet sine rettigheter for å kunne registrere nye lånere på ettermiddagstid.

Å ha et biblioteksystem som er engelskspråklig er også utfordrende og ikke like lett for alle. Noe av kommunikasjonen ut mot bruker er oversatt, mens det interne arbeidsspråket er engelsk. Og da er det ikke rart at vi er begynt å snakke "alma'sk" oss imellom, og at det er i ferd med å etablere seg et nytt "stammespråk" med en salig miks av norske og engelske begreper. Det hadde nok vært ønskelig å få hele biblioteksystemet oversatt til norsk, men det var det ikke vilje til å betale kostnadene for i konsortiet.

Informasjon på for mange plattformer

Både under opplæringen, i testperioden og i etter at vi kom i drift har en av de største utfordringene vært å holde seg ajour og orientert om alt man har lurt på eller trengt svar på. Epost, BIBSYS egne hjemmesider og forum, feilmeldingssystemet og opplæringsprogrammet; alle plattformer har vært i bruk og bidratt til følelsen av "information overload" hos svært mange av oss. På Bibsys-konferansen rett før påske - hvor Alma-innføringen var årets hovedtema - var dette en gjennomgående kritikk fra mange. BIBSYS innrømmet at de ikke hadde klart å ta unna den mengden av henvendelser de fikk raskt nok, og at de for sent skjønte at informasjonen var spredt på for mange plattformer. Forhåpentligvis vil vi se en bedring av dette i løpet av 2016, men mange av oss er nok også urolige for om BIBSYS vil fortsette å ha "trykk" nok på etterarbeidet med Alma-innføringen.

BIBSYS-direktør Frode Arntsen poengterte på årets konferanse i Trondheim at utfordringen nå ligger hos hver enkelt institusjon/bibliotek. Det sier seg selv, men vi kommer likevel til å trenge mye bistand fra BIBSYS også, ikke bare i år, men i lang tid framover. Mange etterlyser flere kurs og mer opplæring, og flere enn de få, store institusjonene må få sertifiserte systembrukere for å sikre egen drift av Alma. Det kan ha sin fordel å ha vært med på biblioteksystem-bytter tidligere, men jeg tror de fleste Bibsys-kolleger syns det er positivt, om enn utfordrende, å få være del av overgangen til Alma med det kompetanseløftet det gir hver enkelt.

Samtidig med fusjon

For mange Bibsys-bibliotek kom overgangen til Alma på et svært ugunstig tidspunkt, ettersom mange institusjoner skal fusjoneres med andre som en del av den store reformen i UH-sektoren og har mye å planlegge i så måte. Så også for min arbeidsplass. Nå gjelder det å ha fullt fokus til vi om noen måneder skal ha fusjonert tre biblioteksystem i det nye Nord universitet til ett, og det er nok for oss et like stort arbeid - om ikke større - enn selve migreringa fra "blåskjerm" til Alma. Mye skal avklares av rutiner og behov før basene kan slås sammen. Andre UH-bibliotek skal trolig slå sammen sine Alma'er før oss, så vi krysser fingrene for at vi kan lære av deres erfaringer før det blir vår tur.

Discovery-verktøy

Publikumssøket Oria ble innført og gikk en periode parallelt med Bibsys

Bibsys-direktør Frode Arntsen gratulerte med innføring av nytt biblioteksystem Alma og takket for innsatsen.

Ask, før Ask ble faset ut mot slutten av 2015. Det er bare i Norge det heter Oria, det egentlige produktnavnet er Primo, og også her er leverandøren Ex Libris. Oria er et såkalt discovery-verktøy, altså ikke bare et søk inn mot den originale bibliotekkatalogen, men gir også treff i en stor "kunnskapsbrønn" bestående av vitenskapelige artikler, tidsskrifter, aviser, databaser m.m. Hvert Bibsys-bibliotek har "sin" Oria, hvor søk gir treff i bibliotekets egne trykte samling, pluss elektronisk materiale fra de ressursene biblioteket abonnerer på og har lagt til av gratisressurser. Discovery-verktøy kalles det fordi det skal la brukeren oppdage flere ressurser enn de han/hun i utgangspunktet forventet å finne. Oria ble bestemt anskaffet før Alma. Prosjektgruppa mente konsortiet og deres brukere hadde behov for et bedre søkesystem med bredere tilfang enn i Bibsys Ask, og at det ikke kunne vente på anskaffelsen av nytt biblioteksystem. Oria ble tilpasset eksemplarvisning og bestillingsfunksjoner i Ask, men da Ask skulle ut og Alma "sys sammen" med Oria måtte det nye tilpasninger til, og dermed fikk vi en "Oria 2.0" samtidig med innføringen av Alma.

Hovedbibliotekar Grethe Nøstvik (til venstre) fra Nord universitet og spesialbibliotekar Unni Rønningen fra Høgskolen i Østfold fikk utvekslet erfaringer med oppstart av Alma under årets Bibsys-konferanse.

Direkte tilgang til utviklings- og kundestøtte

Og nok en gang er det fjernlåns-/bestillingsfunksjonen fra brukersida som har vært en av utfordringene. Ikke bare for enkeltbrukere, men også bibliotek utenfor UH-sektoren. På Bibsys-konferansen var også Oria tema, og BIBSYS lovet at kjente utfordringer som pålogging og bestilling vil bli løst og forbedret i samarbeid med Ex Libris. En av fordelene med å være et så stort konsortium som Bibsys ble også klart under konferansen: Ex Libris har flere bibliotekkonsortier som kunder, men Bibsyskonsortiet er den største, noe som gir BIBSYS direkte tilgang til Ex Libris utviklings- og kundestøtte, mens andre, mindre konsortier må gå via brukerforumet IGELU med sine ønsker.

Egeninnsats med uklar framtid

Mange brukere og bibliotek utenfor Bibsyskonsortiet har savnet Bibsys Ask og er ikke tilsvarende begeistret for Oria, som de syns er for vanskelig å finne fram i. Noen få Bibsys-bibliotek med god, teknisk kompetanse har "snekret" på sin Oria for å få en mer brukervennlig utgave, noe vi også fikk se eksempler på under Bibsys-konferansen. Den egeninnsatsen kan kanskje vise seg noe bortkastet, ettersom Ex Libris kommer med en helt ny versjon av Oria/Primo senere i år. Vi fikk en visning av den under konferansen, og mange likte det de så. Mer oversiktlig og ryddigere enn dagens Oria, og bedre bruk av ikoner m.m. Personlig har jeg stor tro på Oria som søkeverktøy og prøver så godt jeg kan å reklamere for den overfor egne brukere.

Mer fra konferansen på BIBSYS hjemmesider

Det var ikke bare Alma og Oria som sto i fokus under årets Bibsys-konferanse. Det meste publiseres i etterkant av konferansen som lyd- og/eller videofiler på BIBSYS hjemmesider, og interesserte anbefales å gå inn der. Selv hadde jeg valgt mest Alma- og Oria-relaterte sesjoner, men i tillegg fikk jeg med meg nyttige innlegg om mer brukervennlige websider, og et om JUSP, et engelsk statistikkverktøy UH-sektoren vurderer å anskaffe via CRIStin-samarbeidet. Alma har også sitt eget innebygde statistikk- og rapportverktøy, Alma Analytics, noe som ble vist under konferansen og trolig vil bli et svært nyttig verktøy. Og litt gruppearbeid ble det også satt av tid til under konferansen: En rundebordsdiskusjon hvor BIBSYS ønsket innspill på hvilken rolle deltakerne ønsker at BIBSYS skal ha for institusjonene i framtida. Den øvelsen hadde kanskje hadde tjent på at man hadde fått beskjed om å forberede seg på den i forkant.

Noen år før ny anbudsrunde

Etter at Bibsys-konsortiet gikk til anskaffelse av Alma har Ex Libris blitt kjøpt opp av ProQuest, en av de store leverandørene av e-ressurser og vitenskapelig materiale for UH-sektoren. Hvordan det samarbeidet vil påvirke Bibsys-bibliotekenes arbeid gjenstår å se. Om Alma er det rette biblioteksystemet for oss gjenstår også å se. Vi har noen år å finne ut av det før biblioteksystemet skal ut på anbud igjen. I mellomtiden bør en del bibliotekarer kjenne sin besøkelsestid og satse på en kommende karriere som systembibliotekar. Vi kommer til å trenge ganske mange i tida framover som klarer å bli "bestevenn" med Alma, jo før, jo bedre. ■

Britiske perspektiver på universitetsbibliotekene

Tre trender vil prege fremtidens universitetsbiblioteket, hevder britiske Mike Berrington.

Tekst: Embret Rognerød

– Man kan se på disse tre som utfordringer eller muligheter, sa universitetsbiblioteklederen Berrington foran den forsamlingen av norske bibliotekansatte som besøkte Bibsys-konferansen i Trondheim 15. mars.

Berrington, som til daglig har ansvaret for brukerkontakten på Nottingham Trent University, røpet følgende teser om hva han mener universitetsbibliotekene bør være oppmerksomme på i årene fremover:

1. Utvikle en visjon for digitale bibliotektjenester
2. Finne strategier som reduserer kostnader til å kjøpe innhold
3. Finne anvendelige metoder for fastslå verdiskapingen bibliotekene står for

Strategisk arbeid

Berrington baserer sine fremtidsscenarier på utviklingsarbeidet han har hatt ansvaret for i Nottingham, og foredraget hans under Bibsys-konferansen baserte seg på argumenter for tiltak Berrington har iverksatt de siste årene.

– Vi har jobbet med digitale løsninger i flere år, og når vi har gjort dette, har vi særlig forsøkt å kikke på hvordan en slik strategi påvirker hele bibliotekarbeidet. Vi begynte ikke med dette for å erstatte den tidligere strategien vår, men vi ville utvikle biblioteket med henblikk på en digital fremtid.

Berrington forteller at begrepet digital læring utgjorde startpunkt for utviklingen av digitale bibliotektjenester. Det britiske universitetsbiblioteket baserte seg på det såkalte JISC-programmet, som skal sørge for at samfunnet er digitalt kyndige. Ifølge Berrington økte dette arbeidet bevisstheten blant de ansatte på flere måter.

– Som en del av forarbeidet kom bibliotekarene også tettere på både akademiske team og utviklingsenheten. Vi begynte også å bli mer oppmerksomme på hvordan vi presenterte ting for studentene. Det påvirket alt fra å sette opp Linkedin-profiler til å jobbe med data.

Kostbare tidsskrifter

En kjent problemsstilling i den akademiske verden, er at prisen på tidsskrifter stiger, og at kostnadene for tidsskrifter øker mye mer enn budsjettene. Dette er noe blant andre universitetsbiblioteket i Oslo har slitt med. Berrington tegnet et bilde av en dyster ressurssituasjonen i England, som rett og slett ikke er bærekraftig – fordi gapet mellom budsjettvekst og kostnadsvekst er betydelig. Og situasjonen er angivelig enda verre når det kommer til bøker enda verre med ebøker.

Mike Berrington har ansvaret for brukerkontakten på Nottingham Trent University.

– Som et resultat av dette er vi blitt mye mer systematiske på hva vi tar inn. Og det var på høy tid. Måten vi gjør det på, er å se på kostnad i forhold til bruk. På slutten av året ser vi tilbake på hvor mye vi har betalt og vi mye det vi har kjøpt inn er brukt, sier Berrington.

Må dokumentere effekten

Det tredje punktet Berrington pekte på under Bibsys-foredraget var synliggjøring.

– Det er blitt svært viktig for oss de siste årene å demonstrere at vi har en positiv og målbar innvirkning på universitets kjernevirksomhet – enten det handler om å produktiviteten på forskingssiden eller studentenes resultater, sa han.

– Vi som jobber her vet at alle universiteter må ha et godt bibliotek. Også akademikerne vet det. Men å vise det til en økonomisk ansvarlig er noe annet enn å vise det til en akademiker.

Link mellom bibliotekbruk og eksamensresultater

I følge Berrington finnes det forskning som viser en klar link mellom bibliotekbruk og eksamensresultater, og at fremgangsrike studenter bruker biblioteket mer enn ikke-fremgangsrike. Det er imidlertid verre å påvise sammenhengen – er de flinke fordi de bruker biblioteket, eller bruker de biblioteket fordi de allerede er ivrigere.

– Et grep vi har gjort, er å endre måten vi leverer dokumenter på. Vi begynte å måle leveringstid, og å vise hva vi oppnår. Poenget er å kunne fortelle at man risikerer å miste disse resultatene dersom man kutter.

Berrington avsluttet imidlertid med en problemstilling som tør være kjent for de fleste bibliotekfolk, uansett sektor:

– Vi leter fortsatt etter argumentet som tar livet av all debatt. ■

Bibliofil®

Fremtidsrettet og trygt

Bibliofil, med aner tilbake til 1980-tallet, har en lang og spennende historie. Fokus har har hele tiden vært på **stabil drift og fornyelse**. Bibliofil har alltid vært ledende i utviklingen av nye løsninger for bibliotekene i Norge. Dette har vi fått til bl.a. fordi vi har kreative kunder som utfordrer oss, kunder som stadig er på jakt etter løsninger som kan forenkle arbeidshverdagen, løsninger som kan gi bedre service til lånerne samt spare tid og ressurser.

Dette har resultert i **velutviklede løsninger** for det enkelte bibliotek og for samarbeid bibliotekene i mellom. Det har gitt stadig bedre nettjenester og apper for mobile enheter.

Vi fortsetter videreutviklingen av Bibliofil med nye funksjoner og med ytterligere fokus på sikkerhet og stabil drift. 2016 vil by på spennende nyheter i Bibliofil.

BIBLIOTEK SYSTEMER

Bibliotek-Systemer As | Postboks 2093 | 3255 Larvik
Tlf: 33 11 68 00 | firmapost@bibsyst.no | www.bibsyst.no

Nytt masterprogram og ny årsenhet i Tromsø fra høsten 2016

Høsten 2013 begynte de første studentene på det da nye bachelorprogrammet i medie- og dokumentasjonsvitenskap.

Tekst: Roswitha Skare, professor i dokumentasjonsvitenskap
Institutt for kultur, litteratur og språkvitenskap
Norges arktiske universitet

Disse studentene er inne i sitt siste semester på programmet og har nettopp vært i praksis. Vi er glade for å være tilbake til en modell der 4–6 uker med praksis inngår og der studentene skriver en bacheloroppgave basert på et prosjekt de har gjennomført i sin praksis. I tillegg til bibliotek og arkiv har vi også for første gang samlet erfaringer fra praksis i andre mediebedrifter som NRK og aviser som *Nordlys*.

Ny mastergrad i Tromsø

Vi håper at mange på dette kullet – sammen med mange andre som har en tilsvarende bachelor fra før – ønsker å studere videre og ta en mastergrad hos oss. Fra og med høsten 2016 tilbyr vi nemlig en ny master i medie- og dokumentasjonsvitenskap, et tilbud som vi håper vil være interessant for studenter som ønsker å jobbe med forskjellige medier som for eksempel film eller dataspill, men også for studenter som ønsker å jobbe innenfor bibliotek, arkiv eller museum.

Studiet er lagt opp med to obligatoriske emner i første semester. Et emne på 20 studiepoeng i teori og metode som forankrer medie- og dokumentasjonsvitenskapen i et tverrfaglig forskningsfelt mellom humaniora, natur- og samfunnsvitenskap, og et emne *Big data, sosiale medier og gjenfinning* (10 stp.) som tar for seg de viktigste prinsippene for filtrering og rangering av informasjonsstrømmen i digitale informasjonstjenester, bl.a. nyheter, film/musikk, nettsider, innlegg på sosiale medier og varer i nettbutikker.

Praksis mulig i mange institusjoner

I løpet av andre semester velger studenten selv blant en rekke valgemner som presenterer et bredt spekter av relevant forskning på instituttet innenfor en samfunnsmessig og/eller kulturell kontekst. Emnene gir et tematisk grunnlag for arbeidet med mastergradsoppgaven i andre studieår. Studenten kan også reise på utveksling i det andre semesteret. Tredje semester starter med en praksis på tre uker og et emne i forskningsdesign (10 stp.) som skal hjelpe studenten med å planlegge og komme i gang med masteroppgaven som skrives i 3. og 4. semester. Praksis kan gjennomføres i de fleste institusjoner som bibliotek, arkiv, museum, kulturhus, galleri, reklamebyrå eller informasjonsavdelinger i ulike virksomheter, avhengig av hva man ønsker å skrive oppgave om og hvor man ser fremtidige jobbmuligheter.

Semester	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng
1.sem. (høst)	MDV-3050 Teori og metode for medie- og dokumentasjonsvitenskap		MDV-3051 Big data, sosiale medier og gjenfinning
2.sem. (vår)	MDV-36xx valgemne eller utveksling	MDV-36xx valgemne eller utveksling	MDV-36xx valgemne eller utveksling
3.sem. (høst)	MDV-3055 Forskningsdesign for medie- og dokumentasjonsvitenskap MDV-3052 Praksis for medie- og dokumentasjonsvitenskap (0 stp.)	MDV-3950 Mastergradsoppgave i medie- og dokumentasjonsvitenskap	
4.sem. (vår)	MDV-3950 Mastergradsoppgave i medie- og dokumentasjonsvitenskap		

For mer informasjon se https://uit.no/utdanning/program?p_document_id=446379.

I tillegg til den nye masteren, tilbyr vi fra og med høsten også en årsenhet i bibliotek- og dokumentasjonsvitenskap. Vi håper at studenter, med for eksempel en bachelorgrad i litteraturvitenskap, ser nytten i å ta en slik årsenhet for å kvalifisere seg til jobber i biblioteksektoren.

Semester	10 studiepoeng	10 studiepoeng	10 studiepoeng
1.semester (høst)	MDV-1202 Hva er et læringssenter?	MDV-1203 Bibliotek og medier	MDV-1204 Bibliotek, samfunn og ledelse
2. semester (vår)	MDV-1201 Dokumentorganisering og gjenfinning	MDV-1206 Prosjektoppgave i bibliotek- og dokumentasjonsvitenskap MDV-1205 Bibliotekpraksis (0 stp.)	

For mer informasjon se https://uit.no/utdanning/program?p_document_id=446399.

Også i dette tilbudet er praksis og en prosjektoppgave basert på praksisoppholdet et viktig element. Dessuten tilbyr vi fire emner á 10 stp. som tar opp sentrale områder, for eksempel formidling av forskjellige medier i emnet Bibliotek og medier. I dette emnet planlegger vi et tett samarbeid med Forfattersentrum, litteraturfestivalen *Ordkalotten* og selvfølgelig Tromsø bibliotek.

Til slutt vil jeg nevne at vi stadig jobber med å utvikle og tilby nettbaserte emner. Allerede til høsten vil det være mulig å ta emnet Medier, kommunikasjon og samfunn (20 stp.) nettbasert.

Søknadsfristen på masterprogrammet og årsenheten er som vanlig 15. april. Søknadsfristen til det nettbaserte emne vil være senere og annonseres. Følg med! ■

BF på Bibsys-konferansen

Under Bibsys-konferansen i Trondheim 15.-16. mars var BF til stede med egen stand. Rådgiver Embret Rognerød orienterte om BF og delte ut Bibliotekaren, brosjyrer, forsikringsinformasjon og profileringsmateriell.

Foto: Anne Woje

Meld inn ny lønn!

Har du fått endret lønna di i det siste? Har du fått ny lønn etter lokale forhandlinger? Eller har du kanskje også skiftet arbeidsgiver, eller fått ny epostadresse?

Alt dette vil vi gjerne at BF-medlemmer gjør på nettet. Gå inn på BFs nettsider www.bibforb.no og velg "Oppdater medlemsinformasjon" under "Medlemskap" i menyen. Da får du opp et skjema å fylle ut. Velger du yrkesstatus "Yrkesaktiv" og deretter hvilken sektor du er i, får du anledning til å fylle inn årslønn, eller lønnstrinn.

Er du tillitsvalgt, er det fint om du ber BF-medlemmene på din arbeidsplass om å gjøre det samme. Opplysningene vi har om deg, brukes på en rekke områder: Til lønnsstatistikk som tillitsvalgte kan bruke når de forbereder forhandlinger. Til adresselister for utsending av Bibliotekaren og Nyhetsbrev.

Takk for hjelpen! ■

vi bibliotek

Brukerne av Mikromarc bygger sin egen hverdag!

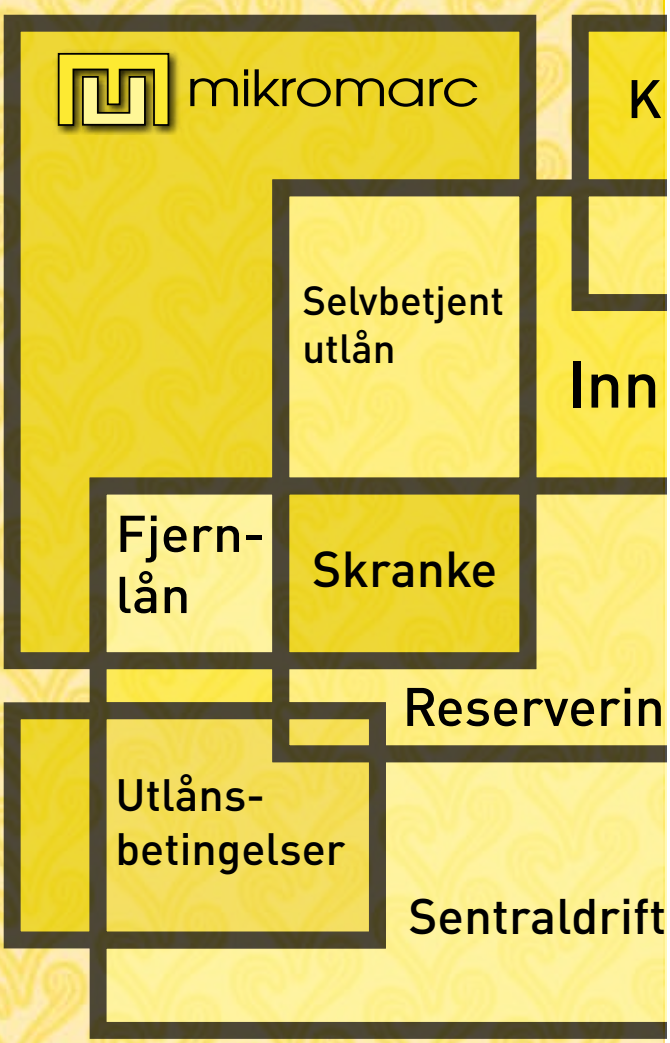

Bibliotekenes IT-senter
22 08 34 00 - www.bibits.no

”Som en start på ”oppdrag relevans” må vi vite hva vi vil og kan. Vi må bli bedre til å sette ord på hva vi jobber med blant folk på alle nivåer og ikke minst se sammenhenger mellom vårt arbeid og det som ellers foregår rundt om på institusjonen.”

Fagbibliotekene i 2025 – relevans, legitimitet og oppdrag

Vi må jobbe for å være relevante for dem omkring oss, og få satt ord på samfunnsoppdraget vårt, skriver Mari Serine Kannelønning om hvordan styrke fagbibliotekenes legitimitet. Artikkelen er basert på hennes foredrag under bibliotekmøtet i Tromsø i mars i år.

Tekst:
Mari Serine Kannelønning
Spesialbibliotekar ved Læringssenter og bibliotek
Høgskolen i Oslo og Akershus.

Mål for fremtiden

Å forutsi fremtiden er forbundet med en viss usikkerhet – mye uforutsett kan skje. Vi kan allikevel snakke om fremtiden uten at det behøver å handle om spådommer. For eksempel kan vi sette ord på hvilke mål vi har og legge planer for hvordan vi vil oppnå dem. På denne måten kan vi gjøre noe for å foregripe det som måtte komme. Men hvorfor er dette i det hele tatt nødvendig for veletablerte institusjoner som biblioteker? Hvorfor skal fagbibliotekene gjøre noe for å komme fremtiden i møte?

Relevans og legitimitet

Med samfunnsutviklingen og fokuset på Norge som kunnskapsnasjon, er utdanning og forskning blitt en industri; det skal produseres studenter og forskning, og institusjonene belønnes deretter. Universitets- og høgskolebibliotekene (UH-bibliotekene) er en del av dette maskineriet, men om vi forblir det, er en annen sak. Det vil kreve at omgivelsene våre: studenter, forskere, undervisere, institusjonsledelse og politikere, oppfatter oss som relevante – først da har vi et eksistensgrunnlag. Det er altså ikke nok at vi selv synes at vi er relevante, men omverdenen må synes det samme.

Dagens tilstand

Sett sammen med den teknologiske utviklingen har reformeringen av UH-sektoren, uten tvil ført til store endringer i måten å være student, forsker og underviser på. Når omgivelsene våre endrer seg, som de har gjort, vil dette også ha konsekvenser for oss. Spiller vi f.eks. en rolle i de nye arbeidssituasjonene som er oppstått i kjølvannet av endringene? Når vi snakker om fremtiden og fagbibliotekene i 2025 bør vi derfor bl.a. fokusere på relevans og sikring av legitimitet. Og når vi gjør dette, må vi ta utgangspunkt i hva som skjer i omgivelsene våre. Slik kan vi bli klokere på dagens utfordringer og hva det er vi har med å gjøre. Har vi som fagbibliotek tilpasset oss endringene som skjer rundt oss og oppfattes vi fortsatt som relevante?

Er vi relevante?

Så, eventuelt bare for øvelsens skyld, hva hvis vi gikk tettere på omgivelsene våre og satte opp en liste over typiske trekk ved studentenes, forskernes og undervisernes måte å jobbe på i dag. Etterpå kunne vi fylle på med de av tjenestene våre som vi oppfatter som relevante, under de områdene hvor vi mener de hører hjemme. Til sist kunne vi undersøke om det var en sammenheng mellom dagens tilstand og vår oppfatning av egen relevans: oppfatter studentene, forskerne og underviserne oss som relevante i de samme situasjonene? Hvilke resultater ville en slik undersøkelse gi?

Hvis det viste seg at biblioteket oppfattes så relevant for studenter, forskere og undervisere som vi mener det er, vil fremtidens eksistensgrunnlag være sikret, i hvert fall det som bygger på omgivelsenes oppfatninger. Men er denne type uformell legitimitet nok? En annen måte å styrke legitimiteten på, er å gjøre det formelt gjennom lover og regler.

Formulert oppdrag eller ei?

Grovt sagt handler det for bibliotekene om å være relevante på områder relatert til utdanning, forskning og formidling – UH-institusjonenes primære virkeområder. Bibliotekenes oppdrag er med andre ord i høy grad knyttet til universitets- og høgskoleloven (Universitets- og høyskoleloven, 2005), på tross av at bibliotekenes formål eller funksjoner ikke er nevnt konkret. Det nærmeste vi kommer en formell beskrivelse av UH-bibliotekenes rolle er i Studietilsynsforskriften, hvor det står at UH-institusjonene skal «ha tilfredsstillende ressurser og fasiliteter i form av lokaler, utstyr og bibliotek. Disse skal være tilpasset primærvirksomheten og utgjøre et fullt forsvarlig lærings- og arbeidsmiljø for studenter og ansatte» (2013). UH-bibliotekene har altså ikke et eksplisitt formulert samfunnsoppdrag, og spørsmålet er om det da er nok med UH-loven?

For de større UH-bibliotekene med dype historiske røtter og tradisjoner, som befinner seg høyt oppe i organisasjonshierarkiet og som har en kapasitet det kan være vanskelig å måle seg med, er det kanskje det. Men for de bibliotekene som befinner seg lenger nede i organisasjonshierarkiet, gjerne i administrativ linje, og som har en størrelse som ikke nødvendigvis legger føringer for at de kan markere seg i samme grad som de førstnevnte, kan behovet for en lovfestet legitimitet være et helt annet. Og med tanke på endringer i omgivelsene og opprettholdelse av relevansen: kan man være så sikker, uansett hvor "stor og sterk" man er, at de har samme styrke i 2025? Da kan det kanskje være greit med et formelt formulert oppdrag?

Krav

Omvendt kan et lovfestet samfunnsoppdrag også stille krav til bibliotekene, hvilke oppgaver de skal løfte og hvilken kapasitet det er behov for. Med en egen formulering kan også UH-institusjonene lettere se bibliotekenes relevans og rolle og ikke minst at biblioteket er noe som må prioriteres.

Et annet spørsmål ved UH-bibliotekenes oppdrag er om bibliotekene utelukkende skal bidra til å utdanne gode kandidater, øke forskningskvaliteten og støtte opp om formidlingen, eller om de også skal åpne seg opp for samfunnet utenfor institusjonen. På samme måte som folkebibliotekene argumenterer for hvor viktig biblioteket som debattarena er for demokratiet, når posthus og andre offentlige møteplasser lukkes, kunne fagbibliotekene i 2025 også spille en rolle som en demokratisk arena? Med Open Access og ulike formidlingsaktiviteter er vi delvis åpne, men utover dette kan åpenheten være vanskelig å prioritere, særlig for de mindre ressurssterke bibliotekene. Et lovfestet samfunnsoppdrag som setter ord på dette, kan gjøre det lettere for UH-bibliotekene å vende seg ut mot samfunnet; mot øvrige samfunnsborgere og deres kunnskapsbaserte arbeid.

Men hvordan gjør vi? Hvordan styrker vi både den uformelle og den formelle legitimiteten vår? Hvordan opprettholdes og utvikles relevansen?

Merverdi

Som en start på "oppdrag relevans" må vi vite hva vi vil og kan. Vi må bli bedre til å sette ord på hva vi jobber med blant folk på alle nivåer og ikke minst se sammenhenger mellom vårt arbeid og det som ellers foregår rundt om på institusjonen. Her må det ikke handle om at vi skal "overtale" noen til å bruke oss, men derimot må vi bidra med noe som gir en oppfatning av merverdi, noe konkret, satt i relasjon til utfordringene folk står overfor. Dette konkrete kunne

Foto: Colourbox

f.eks. være basert på funnene fra undersøkelsen av studentenes, forskernes og undervisernes relevansoppfattelse av biblioteket. Det er altså ikke nok å si til omgivelsene våre at "dette jobber vi med". Sammenlign det med et konsulentbyrå: de kan ikke bare si at det som etterspørres er noe de jobber med og at de derfor bør få jobben. De må vise at de kan tilføre en relevant og realistisk merverdi – først da får de oppdraget.

Lobbyisme i positiv forstand

For å kunne bidra med det konkrete, merverdien, må vi gjøre alt vi kan for å delta i andre grupper og fora enn bare hos oss selv. Vi bør legge en strategi for lobbyisme i positiv forstand. Kanskje ville det å dyrke frem flere talspersoner for fagbibliotekene være en idé?

Mål for 2025

Skal vi styrke legitimiteten og ha et samfunnsoppdrag i 2025, må vi altså jobbe for å være relevante for dem omkring oss, men også med å få satt ord på oppdraget vårt. En ting er i hvert fall sikkert: vi må ikke bare hvile på den relevansen vi har, eller tror vi har. Det er omgivelsene vi må ta utgangspunkt i.

Kilder

- Studietilsynsforskriften. (2013). Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning. Hentet fra https://lovdata.no/forskrift/2013-02-28-237
- Universitets- og høyskoleloven. (2005). Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15#KAPITTEL_1-1 ■

"Vi skal skape akademisk entusiasme og mestring ved effektivt å lose UBA´s studenter og ansatte gjennom relevante tjenester og ressurser av høy kvalitet."

Fremtidens universitetsbibliotek med medarbejderinddragelse

Under temaet *Fagbibliotekene 2025* holdt jeg et oplæg på Det 75. Norske Bibliotekmøte i Tromsø om fremtidens fagbiblioteker. Det gjorde jeg med baggrund i et personaleseminar afholdt med Universitetsbiblioteket i Agder i februar 2016.

Tekst:
Jesper Christian Mørch
Bibliotekdirektør
Universitetet i Agder

Universitetsbiblioteket i Agder (UBA) har afholdt et 2-dages personaleseminar med fokus på fremtidens universitetsbibliotek. Målet var, at aktivere alle medarbejdere på biblioteket i en diskussion om bibliotekets vision, værdier og strategiske mål. På denne måde fik alle medarbejdere mulighed for at påvirke og sætte deres præg på strategien. Det er et vigtigt mål for ledelsen at inddrage medarbejderne og give dem ejerskab over bibliotekets udvikling. Seminarets resultater udmøntede sig i konkrete visioner for universitetsbiblioteket, som kommer til at danne grundlag for de kommende års strategi ved UBA.

Et dansk konsulentbureau Actant blev hyret til at køre processen. Actant har speciale i medarbejderinddragelse og tillige kendskab til biblioteker, hvilket gjorde dem til en oplagt og værdifuld partner i forløbet. Rammen for seminaret var Fevik Strand Hotell. Vi valgte bevidst at afholde seminaret eksternt, så alle deltagerne kom væk fra kontoret og deres daglige arbejdsopgaver. Her tilbragte vi nogle spændende og inspirerende dage med faglige diskussioner og socialt samvær.

Forarbejdet

Inden seminaret ville vi gerne aktivere medarbejderne og gav dem til opgave at undersøge brugernes kendskab til bibliotekets funktioner og tjenester. Det skete ved, at medarbejderne i grupper kontaktede henholdsvis bachelor-, masterstuderende og ph.d. studerende/forskere ved Universitet i Agder (UiA). Fremgangsmåden var forskellig. Nogle grupper lavede aftaler på forhånd, andre opsøgte tilfældige studerende i kantinerne på UiA.

At gennemføre et vellykket interview kan være en udfordring for mange. Derfor introducerede Actant på en workshop et værktøj, som medarbejderne kunne støtte sig til. Kort fortalt bestod værktøjet af et trafiklys, som symboliserede kendskabet/brugen af bibliotekets tjenester:

grøn = *jeg vil absolutt bruke tjenesten*
gul = *jeg vil kanskje bruke tjenesten*
rød = *jeg vil ikke bruke tjenesten*

Desuden blev informanten bedt om at oplyse, om de *kjenner* eller *ikke kjenner* tjenesterne. Øvelsen skulle give medarbejderne en erkendelse af, hvor meget (eller lidt!) brugerne kender til universitetsbibliotekets tjenester, og hvilke brugerne er interesserede i. Målet var at involvere og aktivere alle medarbejderne i at identificere og reflektere over organisationens udfordringer og potentiale.

Personaleseminaret

Med denne viden mødtes hele medarbejdergruppen på Fevik Strand Hotell til to spændende dage. Konsulenterne fra Actant spillede en central rolle i dagene, hvor de styrede og faciliterede gruppearbejde og diskussioner i plenum. På seminaret arbejdede vi os med fire moduler henover de to dage. På den første dag arbejdede vi med målgrupper og tjenester, hvilket naturligt førte videre til oplæg og diskussioner om fremtidens bibliotek og mere specifikt visionen for vores bibliotek. Næste dag arbejdede vi med værdier og fire udvalgte fokusområder, som var defineret inden seminaret;

- Markedsføring, branding, sosiale medier og kommunikasjon
- Fremtidens samlinger og samlingsutvikling
- Kurs, undervisning og informasjonskompetanse i en digitalhverdag
- Fremtidens bibliotekrom

En stor del af personaleseminaret foregik i gruppearbejde. Det blev valgt for at sikre så meget deltagelse fra alle medarbejdere som muligt. Det kan være svært at få alle deltagere i tale på plenumdiskussioner, derfor var gruppearbejde en højt prioriteret arbejdsform.

Til gruppearbejdet var grupperne sammensat, så der i hver gruppe var medarbejdere fra UiAs to campus' Kristiansand og Grimstad. Ligeledes skulle der være en repræsentant fra hver af bibliotekets tre virksomhedsområder; Samling, Publikum tjenesten og Fag & formidling. Vi havde lagt et stort arbejde i at sammensætte grupperne på en måde, der gav de mest frugtbare diskussioner. Det betød også, at jeg som leder var sat uden for gruppearbejdet for at undgå at påvirke diskussionerne og sikre,at medarbejderne kunne tale frit uden hensyntagen til mig. Som leder deltog jeg blot i plenumdiskussioner og fælles introduktioner.

Vi startede med gruppearbejde omkring resultaterne af de kvalitative interviews med brugere af UBA. Her drejede diskussionerne sig om bibliotekets udfordringer og udvikling af tjenester fremover. Derefter kom et par inspirationsoplæg om biblioteksrummet som studiemiljø og læringsarena samt et om forskningsstøtte. Med dette grundlag begyndte for alvor gruppearbejdet. Strukturen var lagt i tre faser. Først arbejdede vi med vision for biblioteket, dernæst værdierne og endelig udvikledes de strategiske mål.

Hver gruppe leverede to eller flere forslag til visionerne, som blev præsenteret i plenum og efterfølgende blev der stemt om de bedste visioner. Efter to afstemninger og dødt løb mellem to visioner satte en lille arbejdsgruppe sig ned og sammenskrev de to forslag. Det hele mundede ud i følgende vision:

"Vi skal skape akademisk entusiasme og mestring ved effektivt å lose UBA´s studenter og ansatte gjennom relevante tjenester og ressurser av høy kvalitet"

Deltakerne på personalseminaret for de bibliotekansatte ved Universitetet i Agder studerer ulike forslag. Seminaret munnet ut i visjoner, verdier og strategiske mål. (Foto: Actant.dk)

En fuldstændig tidsløs vision, der i mine øjne fokuserer på et universitetsbiblioteks kernefunktion! Her definerer vi ikke bestemte tjenester eller ressourcer, men det afgørende bliver netop, at vi leverer relevante tilbud af høj kvalitet til brugerne.

Herefter fortsatte arbejdet med at fastlægge bibliotekets værdier. Her blev der både fokuseret internt i medarbejdergruppen og eksternt, f.eks. at vi skal respektere hinandens forskelligheder og sætte brugerne i centrum for bibliotekets arbejde.

I den sidste del blev der som tidligere nævnt arbejdet med fokusområderne. Her fremkom der mange gode ideer til strategiske mål for biblioteket i de næste 2-3 år, som kan tages direkte med i det videre arbejde med bibliotekets strategi.

Evaluering blandt medarbejderne

Efter personaleseminaret sendtes et evalueringsskema ud til medarbejdere. Generelt var der tilfredshed med forløbet, det gjaldt både det faglige indhold og arbejdsmetoden.

To kommentarer til arbejdsmetoden, som skulle sikre medarbejderinddragelse:

"Absolutt nytting med så stort fokus på gruppearbeid. Bra å jobbe i mindre grupper (men også litt slitsomt)"

"Effektivt. Bra oppfølging på gruppearbeidet, at de var til stede i gruppene og veiledet"

Til det faglige indhold kom der enkelte kritiske kommentarer som denne:

"… ble fremtidsverkstedet i stor grad preget av å bli en statusrapport her og nå - eller i beste fall: fremtidstenkning med dagens situasjon som ramme og utgangspunkt."

Som leder og planlægger af personaleseminaret er der en sandhed i kritikken, som jeg må tage til mig. Når jeg reflekterer over kritikken, må jeg medgive, at nogle af de strategiske mål blev meget jordnære og forholdt sig tæt til dagens arbejdsopgaver. Der er nok en lære i at bibliotekets fremtid spiller en lille rolle i hverdagen, og derfor kan være svært at lægge det væk og præstere visionær fremtidstænkning på et øjeblik. Det er et forhold, man må tage højde for ved medarbejderinddragelse og derfor søge at gøre en ekstra indsats for at løsrive medarbejderne fra deres daglige opgaver måske ved mere fremtidsrettede oplæg med fokus på internationale strømninger.

På den anden side ligger der også en stor værdi i disse strategiske mål, da det jo netop er nødvendigt at tage udgangspunkt i den nuværende daglige situation og udvikle biblioteket derfra.

Når jeg som leder skal opsummere personaleseminaret, fik jeg mange gode ideer og indspark. Desuden havde seminaret en vigtig social funktion. Det har været primus motor for nye kollegiale samarbejder, og vores fire nye medarbejdere fik en unik mulighed for at lære deres kollegaer at kende. ■

Realfagsbygningen arrangerte forrige måned den første Carpentry week-workshopen i Norge. Målet er å undervise og lære grunnleggende ferdigheter til alle som er i befatning med forskning.

Sløydverksted for digitale bibliotekarer

To verdensomspennende organisasjoner hatt tatt mål av seg til å sørge for at vitenskapelig ansatte har grunnleggende digitale ferdigheter. I mars ble det avholdt sløydverksted for bibliotekarer da Carpentry Week ble arrangert for første gang i Norge.

Tekst & foto:
Embret Rognerød

– Så greinene har alltid gafler, men gaflene har ikke alltid greiner?

De 30 deltagerne på bibliotekløyden ved Realfagsbiblioteket på Universitetet i Oslo (UiO) sitter med hver sin skjerm foran seg. Tavla i undervisningsrommet er dekket med koder. Sammen med tre kursholdere går de gjennom GitHub – et webhotell for programvareprosjekter.

Spørsmålet om greinene og gaflene er på mange måter symptomatisk for det digitale sløydverkstedet. Her er det lov å stille grunnleggende spørsmål. Eller som Realfagsbiblioteket skriver i sin presentasjon: "Har du vært borti koding/programmering, men får ikke brukt det i hverdagen på grunn av praktiske problemer? Føler du at du gjerne skulle forstått mer når din lokale IT-person henter fram kommandolinja og knaster i vei?"

Fem workshoper på fire dager

Bibliotekløyden er bare én av flere verksteder på Blindern. Realfagsbygningen huser fem arrangementer på fire dager under den første Carpentry week-workshopen i Norge. Det overordnede målet er å undervise og lære grunnleggende ferdigheter til alle som er i befatning med forskning. Deltagerne blir oppfordret til å hjelpe hverandre og å bruke det de har lært i tilknytning til egne forskningsoppgaver.

Carpentry week er et resultat av at to søskenorganisasjoner har funnet veien til Norge: Data Carpentry, som fokuserer på de elementære ferdighetene man trenger for å bruke data til forskning. Og Software Carpentry, der basisverktøy og konsepter, som for eksempel versjonskontroll på Git, å bygge programmer med Python og å automatisere oppgaver med Unix shell, står på programmet.

Høres dette gresk ut? I så fall har du antagelig noe til felles med flere av kursdeltagerne. Workshopen forutsetter ingen forhåndskunnskaper.

– Mange forskere er overbevist om at data er voodoo. Når de skal gi ut sin neste artikkel, gjør de analysene sine på den samme måten de alltid har gjort. Og det er der vi kommer inn, sier initiativtaker på UiO Karin Lagesen.

– Biblioteket som skytsengel

Lagesen tar med Bibliotekaren til et annet rom og en parallell seanse, der direktøren for Data Carpentry, amerikanske Tracy Teal, er tilstede. Carpentry week har kommet i stand i samarbeid med realfagsbiblioteket.

– Vi er begeistret over å kunne være involvert i dette prosjektet, med biblioteket som vår skytsengel, sier Teal.

Både Software Caprentry og Data Carpentry er nonprofit-organisasjoner, basert på en modell som til forveksling ligner en grasrotbevegelse: Ingen av instruktørene får betalt. De huser et eget instruktørtreningsprogram, og holder kurs både på skjerm og ved hjelp av mer tradisjonelle kurstilbud. Initiativet er et globalt forsøk på å spre kunnskaper.

– Vi forsøker å rekruttere nye elever til å holde kurs etter at de selv har deltatt, sier senioringeniør på Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (UiO) Lex Nederbragt, som er en av kursholderne.

Over hundre påmeldte

– Det tilbys for mye informasjon på kort tid til at deltagerne har lært seg ting når verkstedet er ferdig. Det handler om å vise

Biblioteksløyden fikk stor pågang av påmeldte. – Vi ble litt paffe over interessen, sier rådgiver for Universitetsbibliotekets digitale tjenester Elin Stangeland (til venstre).

hvilke muligheter som finnes, og at det ikke er snakk om rakettforskning. I mange sammenhenger er det også snakk om å trene opp folk på områder de allerede jobber med, sier Lagesen.

Og responsen har vært overveldende, ifølge arrangørene: Over hundre vitenskapelig ansatte har meldt seg på. Også biblioteksløyden har opplevd stor pågang.

– Vi ble litt paffe over interessen, sier rådgiver for Universitetsbibliotekets digitale tjenester Elin Stangeland.

Stangeland jobbet tidligere på et engelsk universitetsbibliotek, og hun opplever til en viss grad at bibliotekansatte i Norge er vant til at Bibsys har gjort mye av it-jobben. Behovet for denne typen opplæringstilbud er definitivt tilstede, mener Stangeland, som håper biblioteksløyden kan videreføres i en eller annen form.

– Det er en travel hverdag, og vi trenger sånne kurs som det her. Spørsmålet er hvordan, og om man for eksempel skal bygge videre på dette og ha mer spesifikke workshoper.

En del av forskersamfunnet

At nettopp bibliotekarene har sin egen workshop under Carpentry Week er på mange måter naturlig, påpeker Tracy Teal.

Bibliotekene står overfor de samme aktuelle problemstillingene rundt forskningsdata, og bibliotekarene jobber med forskning og er derfor i samme situasjon som alle andre.

– Det er ikke bare spesialister som trenger disse forkunnskapene. Bibliotekarer er en del av det vitenskapelig personalet, og de trenger også denne kompetansen, sier Teal.

– Jeg er en stor fan av bibliotek og den rollen de kan spille i forskningsarbeidet. De har en iboende bruker-orientering, men de tjener også hele forskersamfunnet, sier Teal.

Og de bibliotekansatte gir uttrykk for at de er nysgjerrige på teknologien, men at de ikke får satt av tiden som trengs for å utforske. Eller som når hovedbibliotekar på Realfagsbiblioteket på UiO, Mari Lundevall, står på universitetstrappa og snakker med to bibliotekarkolleger i pausen.

– Det er mye å gape over, sier den ene.

– Jeg skulle gjerne hatt et opplegg som dette en dag i uka, svarer en av de andre. ■

> ”Det er ikke bare spesialister som trenger disse forkunnskapene. Bibliotekarer er en del av det vitenskapelig personalet, og de trenger også denne kompetansen.”

Biblo Tøyen åpnet

31. mars åpnet dørene til den nye bibliotekavdelinga på Tøyen. Det spektakulære interiøret er forbeholdt de mellom 10 og 15 år.

Tekst & foto:
Erling Bergan

Ingen i bibliotekmiljøet kan ha unngått å få med seg at det skulle komme en ny bibliotekavdeling på Tøyen. Da de kreative på Deichman koblet seg opp mot det politiske behovet for satsing i en del av hovedstaden som sliter, var det noe på gang. For med et Munch-museum på vei vekk fra Tøyen, måtte det tas politisk grep i Oslo. Og ett av grepene er altså Biblo på Tøyen-senteret.

Den kanskje viktigste grunnen til at det som nå kalles Biblo ble en snakkis i bibliotekmiljøet, er nok at de fem stillingene der ble lyst ut uten å nevne bibliotekarutdanning som kompetanseønske. Og uten at det er ansatt en eneste bibliotekar på avdelinga.

Men prosjektleder for det hele, filialleder Reinhart Mithassel, har fått tumle med en god porsjon ressurser når Biblo skulle realiseres. Her er det kabelbanevogner å sitte og spille sjakk i, det er engelske telefonkioskdører mellom rommene, det er lastebilmotorkasser å lese i, det er 3D-printer å prøve seg på, det er kokkeleringsarena som forventet. Under åpningen var det mange arkitekter, ingeniører, osv. som måtte takkes. Åpenbart med god grunn.

Greit liv uten å lese?

I åpningstalen sin tok Oslos biblioteksjef Kristin Danielsen utgangspunkt i at Deichmanske bibliotek startet i 1785.

- Den gang kunne du ha et helt greit liv uten å kunne lese. Det fantes mange jobber du kunne få uten å kunne lese. I dag er du sjanseløs hvis du ikke kan lese. Hovednøkkelen til deltakelse i samfunnet er å kunne lese. Men jobben vår stopper ikke der. For vi har ikke gjort jobben vår, hvis vi ikke også prøver å få folk til å bruke denne kunnskapen i praksis. For å delta aktivt i samfunnet er det viktig å kunne uttrykke seg, sa hun.

Danielsen påpekte at dette er en av grunnene til at det er debatter i bibliotek. Hun nevnte "Usagt" som et stolt eksempel, der ungdom lærer å formulere spørsmål, å uttrykke seg for å delta i samfunnet.

- Å lære er å gjøre. Å lære er å lage. Kanskje til og med å lage mat, som man får muligheten til nede i Biblo, sa biblioteksjefen, som la vekt på å skape sammen.

- Det vi gjør da, er at vi skaper ny kunnskap, på toppen av den kunnskapen vi allerede besitter. Og det er skjønnheten i bibliotek. Store samlinger er vakkert, men de har ikke reell verdi hvis ikke vi klarer å skape ny kunnskap på toppen av dette. Men aller viktigst, og noe vi kjenner på nå: Bibliotekrommet er et sted man kan være sammen. Hvor andre steder kan du gå i dag uten å betale for noen ting. Du kan være så lenge du vil, du kan gjemme deg bort, og være alene sammen med andre.

Hvem blir inspirert?

Under åpningen var det mange voksne som gikk rundt i det nye bibliotektilbudet med smil og undring. Så flott, så spennende, så kreativt laget. Bibliotekfolk vi snakket med hadde i tillegg en viss spenning knyttet til fortsettelsen. For det er ingen tvil om at ungdom på Tøyen vil strømme til dette kule tilbudet. Og ungdommen på Tøyen fortjener det virkelig. Men er det et bibliotek?

I hvilken grad kan de fem ansatte omdanne dette interiør-kicket til noe som stimulerer til lesing og kunnskap? De har alle muligheter. Og får de det til, vil bibliotekfolk fra hele landet strømme til for å hente inspirasjon. Men dersom dette i hovedsak blir en ungdomsklubb med noen bøker, vil Tøyen-ungdommen være heldige, mens bibliotekfolk har mindre å bli inspirert av.

Marie L. Kleve, litteraturansvarlig i Dagbladet, anmelder Biblo på Tøyen 2. april: "Det kan fort bli Oslos kuleste ungdomsklubb. Men funker det like bra som bibliotek?" Dilemmaet er altså godt synlig langt utenfor bibliotekarprofesjonen.

Det er med positiv forventning jeg skal returnere til Biblo når de har fått noen måneder på baken, og se om hverdagen blir like oppløftende som åpningsdagen. ■

MERÅPENT BIBLIOTEK

– en utvidet service til brukerne

- **Hvor skal man starte?**
- **Må vi ha kameraovervåkning?**
- **Tar det lang tid?**
- **Hvem skal gjøre hva og når?**
- **Fungerer det med vår biblioteksystem?**
- **Hva med lys, lyd, lås, alarm?**
- **Kan det passe inn i våre lokaler?**

Det er mange spørsmål, som skal besvares, før biblioteket er klar til å innføre Meråpent Bibliotek.

Akkurat nå reiser vi rundt i Norge på rådgivningsbesøk, og vi vil gjerne komme og besøke ditt biblioteket - gratis og uforpliktende!

Med Meråpent Bibliotek fra Axiell kan brukerne bruke biblioteket når det passer dem.

Har du lyst til at vi tar en tur innom ditt bibliotek?

Ring til oss på +45 33 38 25 25 eller skriv til axiellno@axiell.com

AXIELL

www.axiell.no | axiellno@axiell.com | facebook.com/axiellscandinavia

”Kassering er det enkleste tiltaket for å øke omløpet”, sto det på en av plansjene til Røgler. Blant iltre litteraturkritikere kan setningen antagelig definitivt tolkes i verste mening.

Kunsten å skape levedyktige samlinger

Janicke Røgler og Trygve Kikut gjorde to inspirerende og statistisk fullspekkede foredrag om samlingsutvikling under bibliotekmøtet.

Tekst & foto:
Embret Rognerød

Vårens kasseringsdebatt i Morgenbladet, der litteraturkritiker Bernhard Ellefsen kritiserte bibliotekstrategien og antydet at norske folkebibliotek kaster bøker ukritisk, dannet et slags bakteppe for seansen om kassering på bibliotekmøtet. Ellefsens navn ble også nevnt flere ganger underveis, og Røgler pekte på grunnlaget for at disse diskusjonene oppstår i sitt foredrag, da hun startet med formålsparagrafen i Biblioteksloven, som vektlegger ”kvalitet”, ”allsidighet” og ”aktualitet”, begreper som langt på vei er subjektive, noe Røgler nevnte.

Kjernesamling og færre eksempelrer

Førstemann ut under foredraget var imidlertid Trygve Kikut, som er avdelingsleder for medieavdelingen på Tønsberg og Nøtterøy bibliotek. Han definerte samlingsutvikling ved hjelp av bibliotekssjefen i Bergen Leikny Haga Indergaard: ”Samlingsutviklinga handler om hvilken profil vi skal ha på samlingen til enhver tid, hva som skal inn og hva som skal ut”.

Kikut har hentet inspirasjon fra Idea-Store-biblioteket i London. Her fornyes 10 prosent av samlingen hvert år og man opererer med en kjernesamling i bunn. På Tønsberg og Nøtterøy bibliotek har man gått inn for en nedjustering av samlingen de siste årene, og man legger nå opp til en dynamisk samling på 100.000 eksemplarer og en kjernesamling på 15.000.

– Vi har definert noen tema som vi bør ha i denne samlingen, sa Kikut, og pekte blant annet på lokale forfattere og kunstnere, vikingtid/middelalder og hvalfangst/skipsfart.

Foreldet etter tre år?

Kronargumentet til Kikut virket å være at en av de mest radikale endringene i måten folk bruker biblioteket på de siste 20 årene, også kraftig påvirker hvordan samlingen bør håndteres. Vi har nemlig blitt betydelig mindre interessert i medier

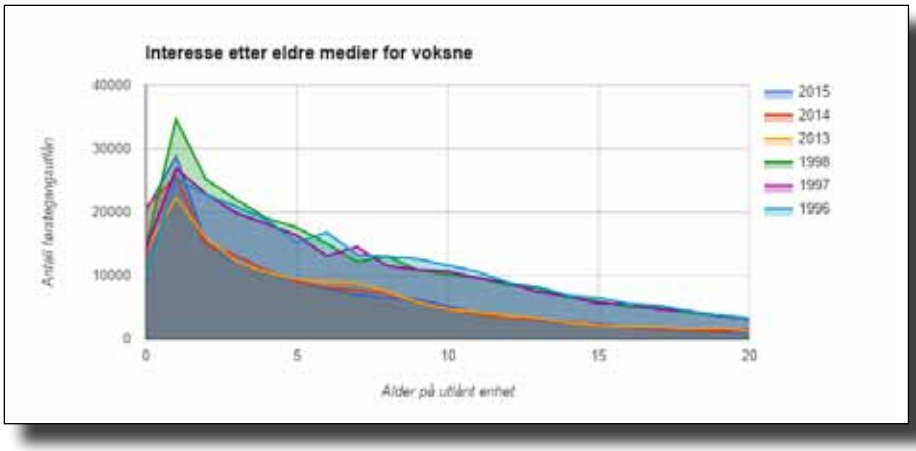

som er eldre enn et par-tre år.

Overgangen mellom Kikut og rådgiver ved Buskerud fylkesbibliotek Janicke Røglers foredrag om omløpstallet som styringsverktøy var flytende: Kikut snakket om sitt eget bibliotek og viste frem en bevegelig, grafisk fremstilling over selvforsyning her sammenlignet med alle folkebibliotek i Norge over flere år.

"Kassering er det enkleste tiltaket for å øke omløpet", sto det på en av plansjene til Røgler, og blant iltre litteraturkritikere kan setningen antagelig definitivt tolkes i verste mening.

Foredraget sett under ett tok Røgler for seg de viktigste faktorene for omløpet og sammenlignet tall fra inn og utland. Under overskriften "Virkeligheten bak tallene" viste hun frem eksempler overfylte og kaotiske hyller, der bøker lå på skrå og på toppen av hyllene, som stammet fra bibliotek den såkalte Buskerudgeriljaen nylig har besøkt.

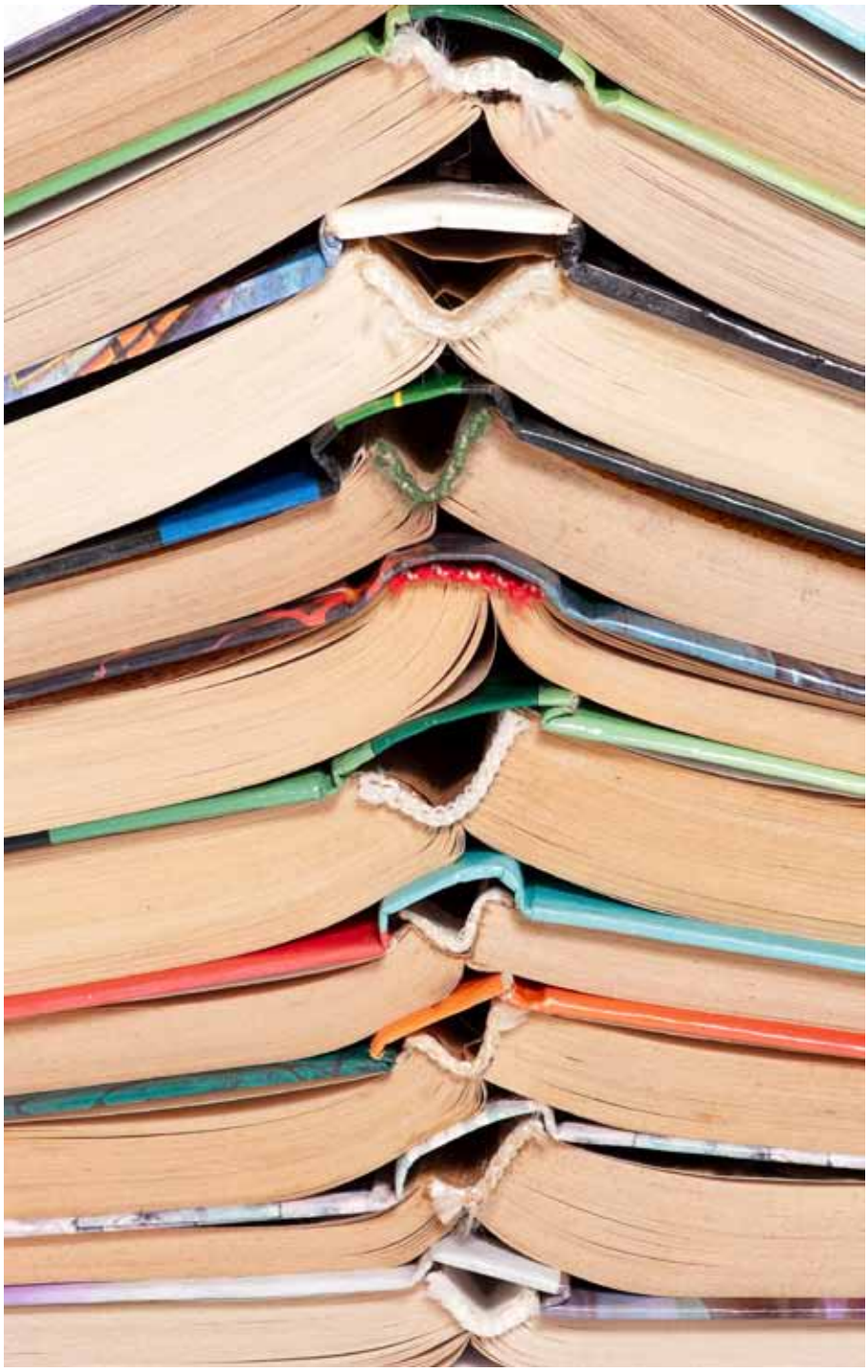

Foto: Colourbox

Bestanden har sunket med 3 millioner

Som Bibliotekaren beskrev i forrige nummer har det har vært en økende avgang av bøker de siste fire årene. Beregnet avgang i norske folkebibliotek i 2014 var 1,5 millioner bøker mot 1,2 i 2005. Bestanden har sunket fra 20 millioner til 17 millioner i løpet av den samme niårsperioden.

Omløpstallet er et mål for den faktiske bruken av en samling. Et omløpstall på 2,0 betyr altså at bøkene lånes ut to ganger i året i snitt. Tallet kan betraktes som et signal for kvaliteten av driften og samlingsutviklingen i det enkelte bibliotek, argumenterte Røgler, som mener lave omløpstall er et varsel om at tiltak bør settes inn.

Og det er forskjell på store og små bibliotek.

– Kommunestørrelsen er den klart viktigste faktoren, sa Røgler, med henvisning til faktorer som besøk, åpningstider, årsverk, mediebudsjett og tid til aktiv formidling.

Og kasseringsbølgen – hvis det nå kan kalles det – kan synes å være en nødvendighet, slik Røgler ser det. Det står nemlig ikke så bra til med omløpstallet for samlingene våre: Norge ligger etter både New Zealand, Danmark, Finland og Sverige i omløpstall.

Omløpstall 2014	Bøker brutto	Bøker netto	Barn skjønn	Voksen skjønn	Barn fag	Voksen fag
Befolkning (000)	median	median	median	median	median	median
100+	1.77	1.16	1.87	1.20	1.16	0.70
50-100	1.45	1.02	1.67	0.97	1.20	0.60
20-50	1.27	0.94	1.40	1.00	0.81	0.46
10-20	1.04	0.79	1.21	0.80	0.74	0.40
5-10	0.69	0.53	0.76	0.54	0.51	0.27
<5	0.38	0.33	0.46	0.29	0.34	0.16

Kilde: https://samstat.wordpress.com/2015/10/31/norske-omlopstall-2014/

Flere tall

Trygve Kikuts statistikk over samlingen og presentasjoner om samlingsutvikling er tilgjengelig på denne nettadressen: https://sites.google.com/a/tnb.no/plan-for-samlingsutvikling/ ■

Som tidligere år arrangerte BF seminaret "Nye stemmer" under årets bibliotekmøte i Tromsø. Det ga studentperspektiv på formidling, en smak av virtuell bibliotekvirkelighet og erfaringer med midlertidig ansettelse i staten.

Nåtids- og fremtidsscenarier under bibliotekmøtet

Virtuell virkelighet, en omskiftelig hverdagen for bibliotekarer i staten, og studentenes bønn om mer praktisk formidling. Publikum fikk høre tre vidt forskjellige perspektiver under BFs arrangement på bibliotekmøtet.

Tekst & foto:
Embret Rognerød

For femte gang arrangerte Bibliotekarforbundet «Nye stemmer» under bibliotekmøtet i Tromsø i mars. De tre nye stemmene i år representerte ulike deler av sektoren: folkebibliotekene, staten og studentene. Og det er ikke tilfeldig at BF valgte tre deltagere som kunne gi brede og friske perspektiver.

– Vi er en profesjon som diskuterer mye – og som også diskuteres utenfra. Debatten om hva biblioteket skal være – og hva bibliotekarene kan og ikke kan – blusser stadig opp, og er det en ting som er sikkert, så er det at vi trenger å bli klokere, sa forbundsleder Margunn Haugland da hun presenterte de tre deltagerne.

Etterlyste praktisk formidling

Leder for linjeforeningen Alexandria ved bibliotekarutdanningen på Høgskolen i Oslo og Akershus, Anne-Cathrine Borten Dahl, bød på et innblikk i foreningens liv og lære. Borten Dahl kunne vise frem eksempler fra et aktivt sosialt program med filmkvelder, spillkvelder og quizarrangementer, i tillegg har linjeforeningen også stilt i stand faglige program, som foredrag og jobbsøkerkurs, i samarbeid med BF.

Hun opplever arbeidet i linjeforeningen som et viktig tillegg til utdanningen.

– Det gir både viktigste praktiske og sosiale erfaringer, sa Borten Dahl.

Etter å ha presentert foreningen, gikk

Biblioteksjefen i Mandal, Leon Hetlevik, benyttet anledningen til å snakke om den teknologiske nyskapingen som engasjerer ham mest, nemlig virtual reality (VR), og hvilket potensial den virtuelle virkeligheten har på biblioteket.

Anne-Cathrine Borten Dahl (t.v.) er leder for linjeforeningen Alexandria ved bibliotekarutdanningen ved HiOA, Miriam Bakkeli er spesialbibliotekar på Folkehelseinstituttet og Leon Hetlevik er biblioteksjef i Mandal.

Borten Dahl inn på bibliotekstudentenes synspunkter på utdanningen. De savner praktisk formidlingserfaring og mener spesialiseringen foregår for sent i utdanningsløpet, ifølge Borten Dahl. Studentene ønsker seg altså mer fokus på formidling, og Borten Dahl fikk svar på tiltale fra salen etter foredraget sitt.

Lektor på bibliotekutdanninga ved HiOA Idun Bøyum og leder i Norsk Bibliotekforening Mariann Schjeide var blant dem som ville ha med et ord i laget. Bøyum hevdet HiOA satser på formidling, mens Schjeide lurte på hvor bevisste studentene er på diskusjonen om profesjonens status.

Spådde virtuell bibliotekvirkelighet

Biblioteksjefen i Mandal, Leon Hetlevik, benyttet anledningen til å snakke om den teknologiske nyskapingen som engasjerer ham mest, nemlig virtual reality (VR). Hvilket potensial har den virtuelle virkeligheten på biblioteket? Ved hjelp av VR -briller kan man visualisere omgivelsene fra et annet fysisk sted.

De store, verdensomspennende it-selskapene har begynt å selge teknologien på markedet. Under tittelen «Det virtuelle bibliotek» stilte Hetlevik spørsmålet om biblioteket kan bruke VR-teknologi.

Se for eksempel for deg at du kan gå rundt og kikke i hyllene uten å være på biblioteket, eksemplifiserte Hetlevik. Han viste også frem noen mer spektakulære eksempler: En virtuell hval dukket opp under en fremvisning for fascinerte publikummere.

Mandal bibliotek har søkt om prosjektstøtte til VR, og Kjartan Vevle, bibliotekfaglig direktør Biblioteksentralen, var også representert i salen under Nye stemmer-arrangementet, og han inviterte Hetlevik til å søke midler også her.

Midlertidighet og framtidstro

Miriam Bakkeli er spesialbibliotekar på Folkehelseinstituttet, og har også jobbet i Helsedirektoratet. Bakkeli tok utgangspunkt i sine egne erfaringer som midlertidig ansatt bibliotekar i en statssektor der kommunal- og moderniseringsminister Per Olav Sanner (H) har varslet store omstillinger. Sanner satte i 2014 i gang et program for bedre styring og ledelse i staten.

– Man tar gjerne utgangspunkt i myter om staten som en trygg havn, sa Bakkeli, som har gått hele runddansen med midlertidig ansettelse gjennom omorganiseringer og frem til en fast stilling. Med utgangspunkt i disse erfaringene tematiserte Bakkeli usikkerhet rundt jobbsituasjonen, endringer av faglige kriterier, og omsider fremtidstro etter å ha blitt engasjert på fast basis. (I mellomtiden har Bakkeli også levert en master i bibliotekfag). ■

Jan-Egil Jan-Egil Holter-Wilhelmsen er utdannet bibliotekar fra Høgskolen i Oslo i 2008. Han har i mange år jobbet ved Horten bibliotek. I Bibliotekaren reflekterer han over hendelser og fenomener på eget bibliotek, med blikket rettet også utover på de store spørsmålene.

Vil du være med....?

Det 75. Norske bibliotekmøtet er over for denne gang. Faglig innhold og sosialisering i skjønn forening. Jeg kom hjem derfra med flere innførsler i vennelista og hodet fullt av inspirasjon.

Ved siden av det så hadde jeg gleden av å stå på scenen siste dagen sammen med min kollega Inger Sofie Frog Austnes for å fortelle hvor det 76. Norske bibliotekmøtet skal stå. Nemlig i Sandefjord i Vestfold! Noe som blir utrolig morsomt, og som jeg håper på å kunne hjelpe til med å få i stand sammen med resten av gjengen i Vestfold!

Nå som selvskrytet er over, så kommer jeg til det jeg egentlig vil skrive om denne gangen, nemlig verv. Frivillige verv i forskjellige organisasjoner. For øyeblikket har jeg nok litt for mange verv, men det er litt slik at har man først sagt ja en gang, har man lett for å si ja neste gang noen spør også. Og hvis man først har sagt ja et par ganger, er det flere som spør! Det er gjerne slik at man ofte ser de samme navnene og ansiktene når det kommer til frivillige verv, hvorfor er det slik tro?

Hvorfor skal man i det hele tatt gidde å bry seg om å takke ja, eller melde seg frivillig, til slike verv, om det er i fagforeningen, interesseorganisasjonen, spesialgrupper, eller andre styrer? Det tar jo tid og krefter, og kan være mye å sette seg inn i. Det virker jo som om det er mer styr enn det er verdt! Og det er jo så lett å tenke at noen andre takker alltids ja. Her som alle andre steder er det dessverre slik at hvis alle tenker slik så vil det skje veldig lite.

Personlig har jeg fått veldig mye tilbake for å ha sagt ja. Alt fra å få innblikk i saker jeg ellers bare ville ha lest litt om etter at de var ferdig, til muligheten til å være med å gjøre noe med de nevnte sakene. Jeg blir "tvunget" til å følge med mer enn det jeg kanskje ellers ville gjort, for du vet ikke hva du kan ha behov for. Men det viktigste? Jeg har blitt kjent med utrolig mange folk jeg nok ikke ville møtt ellers.

Og de menneskene man møter gjennom slike verv er gjerne veldig engasjerte folk!

I vår bransje er den viktigste ressursen "mennesker", for selv om budsjettene blir kuttet er det utrolig hva man kan få til bare man kjenner noen. Hvis man jobber et sted hvor man enten er alene eller en av noen få, er det lett å føle seg ensom. Det er lett føle at man står litt på stedet hvil, hvor man føler at inspirasjonen uteblir. Kanskje man da tenker at å ta et verv er det siste man skal gjøre, for det har man i hvert fall ikke tid til! Da vil jeg heller si at det er da det kanskje er viktigst. Det er da man trenger noe som gjør det enklere å møte kollegaer, eller hvis det er verv utenfor bibliotekmiljøet så kanskje man kan møte folk man senere kan samarbeide med.

Å bli spurt om å ta et verv i en eller annen organisasjon kan være et skikkelig herk. Der sitter man, med arbeid til langt oppetter øra, kanskje en deadline henger over hodet ditt, og så kommer noen og gir deg dårlig samvittighet fordi den første impulsen er å si nei. Det går helt greit, bare si ja likevel. Du kommer sikkert til å angre, innimellom. Jeg tror likevel at du har mer å vinne på den enn å tape! Ta sjansen, hopp i det, og vær advart: Formelle årsmøter kan være en lidelse å sitte igjennom. ■

Biblioteklokaler som stikker seg ut

Children's Library Discovery Center ligger i bydelen Queens i New York City. Senteret, som åpnet i 2011, er i egen bygning men inngår i Queens Central Library. Senteret har en rekke "discovery stations" hvor barn i alderen 3-12 selv kan utforske temaer som vær, musikk og nanoteknologi. Alle de vitenskapelige museumsaktivitetene midt i et miljø av bøker og lesing er spesielt for folkebibliotek i USA. Bygningen er på 2 000 kvadratmeter og ble designet av firmaet 1100 Architect. Den tilstøtende bygningen, som rommer det ordinære biblioteket, er på 25 500 kvadratmeter. I 2011 fikk bygningen to priser for bygningsdesign, i 2012 en pris for "Best Neighborhood Catalyst" og i 2013 ble den kåret til årets folkebibliotek av delstaten New Yorks bibliotekforening.

YS' inntektspolitiske konferanse:

Inviterte YS på pizza

- Kanapeer kler ikke oss så godt. Vi inviterer heller YS på pizza, sa finansminister Siv Jensen da hun deltok på YS' inntektspolitiske konferanse torsdag morgen. I dag vedtar hovedstyret i YS kravene til tariffoppgjøret.

Tekst: Siv Bjelland/Ta Del
Foto: Martin Müller/Delta

Kommentaren fra finansministeren knyttet seg til Dagsavisens nyhetsoppslag om at Høyre har invitert YS til sin årlige middag, i håp om å få til et tettere samarbeid.

- Jeg grep begjærlig invitasjonen fra YS-leder Jorunn Berland i dag, som jeg tar imot med stor glede. Jeg synes det er viktig med en god og tett dialog, også med YS. Jeg er sikker på at dere vil komme med gode og spenstige innspill, som regjeringen vil lytte til, sa finansministeren.

- Blir det kanapeer med YS i nær framtid?

- Jeg er ikke sikker på om kanapeer ville kledd oss så godt, kanskje pizzastykker ville vært bedre, sa hun.

Finansministeren la ikke skjul på at jobb til alle er første prioritet i en tid med økende ledighet og utsikter til varig svekket økonomi.

Regjeringen har lagt mye vekt på å styrke konkurranseevnen og stimulere privat næringsliv, men finansministeren vil ikke gå med på at finanspolitikken, det vil si økonomiske tiltak over statsbudsjettet, er et nedprioritert botemiddel mot ledigheten.

- Finanspolitikken er ikke på fjerdeplass. Sammen er virkemidlene sterke, sa Jensen og viste til tiltak langs fire områder:

- Pengepolitikken gjør sin jobb, partene i arbeidslivet gjør sin jobb, krona gjør sin jobb og finanspolitikken gjør sin jobb, svarte Jensen.

YS-lederen: - Det er også lyspunkter

YS-leder Jorunn Berland henger opp et flerfarget bakteppe for årets hovedoppgjør. Tallene er dystre, men lyspunktene finnes også:

Sysselsettingen har sunket med fire prosent, eller 150 tusen arbeidsplasser siden 2008. 70 tusen unge står uten jobb og utdanning. Og det markerte fallet i oljeprisen betyr at økonomien vil bli satt på prøve, påpeker Berland.

- Men det er også lyspunkter. Lav kronekurs gjør at annen, eksportrettet industri går godt. Vi har et økonomisk handlingsrom på statsbudsjettet som gjør det mulig med særskilte tiltakspakker og motkonjunkturpolitikk. TBU venter uendret ledighet ut 2016, sier YS-lederen.

Pensjon tema også for YS

Pensjon har rukket å bli en het potet allerede før partene i privat sektor har levert sine krav i årets hovedoppgjør. LO har tatt til orde for at pensjon skal tariffestes, men LO-forbundene Handel og kontor og Fellesforbundet har vært uenige om hvordan pensjonsfloken i privat sektor skal løses.

YS hadde invitert Christian Fotland fra Gabler, et firma som er eksperter på pensjonskasser, til den inntektspolitiske konferansen for å gjøre rede for pensjonsrapporten de har utarbeidet for nettopp Fellesforbundet.

YS' sjeføkonom Helle Stensbak orienterte om grunnlaget for inntektsoppgjørene og de økonomiske utsiktene. Stensbak er medlem av TBU (Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene). ■

Nordland FYLKESKOMMUNE
Polarsirkelen videregående skole
Mangfold-mestring-læring!

Polarsirkelen videregående skole har ledig stilling som bibliotekar og bibliotekmedarbeider. Se utlysning hos Nordland fylkeskommunes hjemmeside nfk.no under lenka «jobb hos oss?»

Biblioteksjef/ Bibliotekar søkes til Hamarøy

Fra august 2016 vil det bli ledig stilling som biblioteksjef/bibliotekar (50/50 %).

For søknad og informasjon, se kommunens hjemmeside: www.hamaroy.kommune.no

Søknadsfrist 1.mai 2016

Velkommen som søker !

Vil du vere med å forme biblioteka si

FRAMTID?

Møre og Romsdal fylkeskommune

Møre og Romsdal fylkeskommune søker BIBLIOTEKRÅDGIVAR

Her er jobben for deg som vil arbeide med bibliotekutvikling i eit mangfaldig og utfordrande fylke – med 36 kommunar og 25 vidaregåande skolar!

Fylkesbiblioteket ligg sentralt plassert i vakre Ålesund, og er ein regionale utviklingsaktør og eit kompetansesenter på bibliotekområdet. Fylkesbiblioteket har ansvar for fylket si drift av Bokbåten Epos – ei unik teneste der bokbåtteamet "går til sjøs" to gongar pr. år.

Det er ledig ei 100 % fast rådgivarstilling. Personen vi søker skal arbeide med rådgiving for dei vidaregåande skolane i fylket, litteratur- og kulturformidling til barn og unge, delta i bokbåtteamet, og elles inngå i fylkesbiblioteket sitt aktive utviklingarbeid i Møre og Romsdal. **Les meir om fylkesbiblioteket og bokbåten her: mr.fylkesbibl.no**

Fullstendig utlysingstekst og elektronisk søknadsskjema: **mrfylke.no/jobb.** Søknadsfrist: 04.05.16

BIBLIOTEKAR FORBUNDET

Stipend til studentmedlemmer

Bibliotekarforbundet bevilger gjennom sine årlige budsjetter midler til stipend for studentmedlemmer i BF.

Stipendet skal brukes til deltakelse på konferanser og seminar innen biblioteksektoren.

Det er ingen søknadsfrist, søknader kan sendes hele året. Stipendmidler tildeles fortløpende etter vurdering. Søknader skal inneholde oversikt over alle kostnader, egenandeler og andre bidrag.

Studentstipend tildeles normalt kun til konferanser/seminarer i inneværende semester.

Forbundsstyret skal ha kortfattet rapport om hvilket utbytte man hadde av deltakelsen.

Søknad sendes til bf@bibforb.no

Har du spørsmål, ring BFs sekretariat: 48 02 09 00.

fotefar
TEMAREISER

500 kroner rabatt til medlemmer i Bibliotekarforbundet på alle reisene.

2016

HISTORIE • KULTUR • FOLKELIV

Vandreturar på Gran Canaria
5. – 12. februar 2016 / Pris frå 12 950,-

Nashville, Memphis & New Orleans
11. – 20. mars 2016 / Pris frå 23 995,-

Sør-Afrika
13. – 24. mars 2016 / Pris frå 25 950,-

Roma & Toscana
9. – 16. april 2016 / Pris frå 14 975,-

Dubrovnik
16. – 23. april 2016 / Pris frå 17 950,-
Med Frank Aarebrot

New York – litteratur & musikk
22. – 29. april 2016 / Pris frå 19 950,-
Med Ragnar Hovland og Siri Hustvedt

Berlin
1. – 5. mai 2016 / Pris frå 9 990,-

Normandie
21. – 28. mai 2016 / Pris frå 15 950,-
Med Sylfest Lomheim

Beatles-tur til Liverpool
25. – 30. mai 2016 / Pris frå 14 990,-

Skottland & Nord-England
29. mai – 5. juni 2016 / Pris frå 13 995,-

St. Petersburg & Moskva
1. – 8. juni & 24. juni – 1. juli &
4. – 11. juli 2016 / Pris frå 27 950,-
Med Hans-Wilhelm Steinfeld

Ei reise i europeisk historie:
Amsterdam, Brussel & Strasbourg
12. – 20. juni 2016 / Pris frå 18 950,-
Med Frank Aarebrot

Færøyane
11. – 15. juli 2016 / Pris frå 14 990,-

USA – Midtvesten
23. juli – 2. august 2016 / Pris frå 21 995,-

Island
10. – 15. & 24. – 29. august 2016
Pris frå 14 475,-
Med Sylfest Lomheim

Budapest
8. – 15. august 2016 / Pris frå 19 950,-
Med Hans-Wilhelm Steinfeld

Den store countryturen
7. – 15. oktober / Pris frå 25 995,-
Med Ottar «Big Hand» Johansen

New York & Washington
14. – 22. oktober 2016 / Pris frå 25 990,-
Med Eva Bratholm

Tlf. 918 20 304 · post@fotefartemareiser.no · www.fotefartemareiser.no ·

Barn på flukt trenger din hjelp NÅ

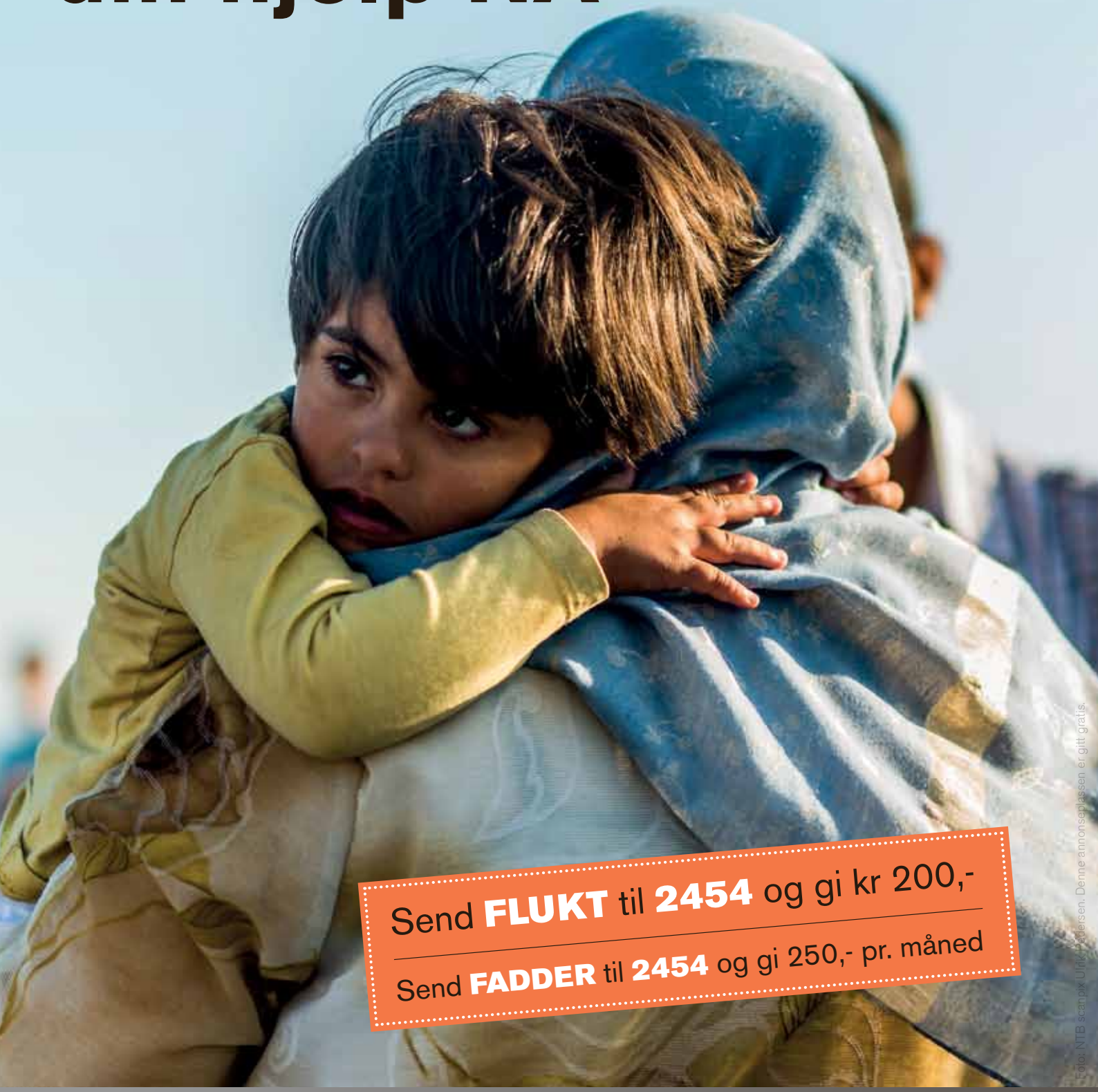

Send **FLUKT** til **2454** og gi kr 200,-

Send **FADDER** til **2454** og gi 250,- pr. måned

Foto: NTB scanpix Ulrik Pedersen. Denne annonseplassen er gitt gratis.

Bidrag til Flyktninghjelpen kommer frem.
Under 10% av våre midler går til administrasjon. Resten kommer flyktningene til gode gjennom direkte hjelp. Flyktninghjelpen har rundt 180 ansatte i Oslo og over 4 000 ansatte totalt, de fleste lokalt ansatte som driver prosjektene i felt. Les mer på **fadder.flyktninghjelpen.no**

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

NRC

Stipend for BF-medlemmer

Bibliotekarforbundet bevilger gjennom sine årlige budsjetter midler til stipend.

Stipendet skal bidra til faglig utvikling for BFs medlemmer og kan gjelde etter- og videreutdanning, kurs, aktiv deltakelse på arrangement, studieturer, studieopphold, hospitering, prosjekt, m.m.

Det er kun medlemmer av BF som kan søke stipend. Medlemmer i statssektoren oppfordres spesielt til å søke.

Det er ingen søknadsfrist, søknader kan sendes hele året. Stipendmidler tildeles fortløpende etter vurdering. Søknader skal inneholde oversikt over alle kostnader, egenandeler og andre bidrag.

Etter at stipendet er brukt, skal søkeren sende BF en kortfattet rapport om hva som er gjort og hvordan midlene er brukt. Skriving av artikkel til Bibliotekaren/Del din kunnskap kan være en del av gjenytelsen for tildelt stipend.

Søknad sendes til bf@bibforb.no

Bibliotekarforbundet

Sekretariatet

Forbundsleder: Margunn Haugland
Kontorleder: Petter Bruce
Forhandlingsleder: Monica Deildok
Rådgiver: Kari Lifjell
Rådgiver: Embret Rognerød
Redaktør: Erling Bergan

Postadresse: Bibliotekarforbundet
Postboks 431 Sentrum,
0103 Oslo

Besøksadresse: Øvre Vollgt 11, Oslo
(øverst i Tollbugata)

Telefon: 48 02 09 00
E-post: bf@bibforb.no
Nettside: www.bibforb.no
Facebook: /Bibliotekarene
Twitter: @Bibliotekarene

Forbundsstyret

Leder
Margunn Haugland
Mobil: 99 01 44 19
E-post: margunn.haugland@bibforb.no

Nestleder
Veronicha Angell Bergli, Finnmark fylkesbibliotek
Mobil: 97 61 68 88
Epost: veronicha.angell.bergli@ffk.no

Styremedlemmer
Monica Skybakmoen, Elverum bibliotek
Randi Egge Svendsen, Moss bibliotek
Monica Roos, Høgskolen i Bergen
Anne Husøy, Molde bibliotek
Kjell Erik Johnsen, Høgskolen i Østfold

Varamedlemmer
Linda Rasten, Ås bibliotek
Irene Eikefjord, Universitet i Bergen
Kari Angelsen, Bodin videregående skole, Bodø
Jan Egil Holter-Wilhelmsen, Horten bibliotek
Marthe Rislå Torkildsen, Kristiansand folkebibliotek

Fylkeslag

Finnmark
Jorunn Irene Johansen
Loppa folkebibliotek
Telefon: 91 59 65 70
E-post: jorunn.johansen@loppa.kommune.no

Troms
Susanne Baumgärtel
Troms fylkesbibliotek
Telefon: 99 43 64 97
Epost: susanne.baumgartel@tromsfylke.no

Nordland
Anne Woje
Universitetsbiblioteket i Nordland
Telefon: 91 67 59 79
E-post: anne.cathrine.woje@uin.no

Trøndelag
Morten Olsen Haugen
Fylkesbiblioteket i Nord-Trøndelag
Telefon: 41 51 76 33
Epost: bokmorten@gmail.com

Møre og Romsdal
Claus Christian Hansen
Sunndal folkebibliotek
Telefon: 00 45 61 45 59 96
E-post: clauschansen@gmail.com

Sogn og Fjordane
Anja Angelskår Mjelde
Sogn og Fjordane fylkesbibliotek
Telefon: 99 25 73 56
Epost: anja.angelskar.mjelde@sfj.no

Hordaland
Kasper Vejen
Statped Vest
Telefon: 41 93 16 04
E-post: kasper.vejen@statped.no

Rogaland
Linda Johnsen
Universitetsbiblioteket i Stavanger
Telefon: 94 13 62 77
Epost: linda.johnsen@uis.no

Agder
Sigrid Nesland
Åmli bibliotek
Telefon: 95 73 51 50
E-post: sigridkn@hotmail.com

Telemark
Kari Moldvær
Porsgrunn bibliotek
Telefon: 93 21 58 41
E-post: karim@porsgrunn.folkebibl.no

Vestfold
Susanne Birgitte Bolstad
Telefon: 95 12 28 66
E-post: sbbolstad@gmail.com

Buskerud
Jannicke Røgler
Buskerud fylkesbibliotek
Telefon: 99 01 42 88
E-post: jannicke@buskerud.fylkesbibl.no

Hedmark og Oppland
Vegard Gundersen
Lillehammer bibliotek
Telefon: 97 75 02 68
Epost: Vegard.Gundersen@lillehammer.kommune.no

Østfold
Vegard Krog Petersen
Sarpsborg bibliotek
Telefon: 95 88 88 42
E-post: vkp@sarpsborg.com

Akershus
Helene Nyen
Asker bibliotek
Telefon: 99 01 15 32
E-post: helene.nyen@asker.kommune.no

Oslo
Siri Iversen
Norsk lokalhistorisk Institutt
Telefon: 93 43 11 05
E-post: siri.iversen@lokalhistorie.no

Innmelding og endring av medlemsopplysninger : www.bibforb.no

Du melder deg inn i Bibliotekarforbundet på våre nettsider www.bibforb.no. Ferdig utdannede bibliotekarer må sende dokumentasjon på bibliotekar-utdanning som vedlegg.
Trenger du hjelp? Ta kontakt med Petter Bruce i BFs sekretariat:
tlf 48 02 09 00 eller bf@bibforb.no.

KLIMANØYTRAL DISTRIBUSJON B
NORGE P. P. posten
Returadresse:
Bibliotekarforbundet
Postboks 431 Sentrum
0103 Oslo

Komplementær kompetanse

Bibliotek er et ganske attraktivt tema i offentligheten for tida. Det har vært litt bibliotek-hype de siste årene. Debattarena, Stormen, Aslak, Bjørvika, Kassering, Tøyen. Det er mange temaer og tidvis høy temperatur. I forhold til hva vår bransje har vært vant med, er det stor interesse. Mange melder seg på, mange har meninger.

Hva skyldes denne interessen? Noen aktører kan hevde at det er et resultat av eget mediearbeid, lobby-virksomhet, politikkutspill. Og det kan være noe i det. Men jeg tror det stikker dypere. Jeg tror det er to faktorer som spiller en stor rolle her.

For det første har bibliotek over lengre tid gjort seg imponerende relevante under raskt skiftende forhold. Grunnidéen holdes fast, men virkemidlene tilpasses. Om endringene som treffer oss gjelder teknologi, informasjonsflyt, demografi eller andre forhold, så er bibliotek på hugget. For en institusjon med et stillfarende og støvete rennomé, er dette ikke så lite oppsiktsvekkende. Ikke rart det blir oppmerksomhet og debatt av slikt.

For det andre er bibliotek knyttet til kulturell kapital. Bruk av bibliotek styrker folks kulturelle kapital. Bygging av bibliotek styrker kommunens/institusjonens status. Og kompetent arbeid i bibliotek, i hvert fall for de som er i utviklingsfronten, er god kulturell kapital.

Dette er en mulig forklaring på hvorfor fem stillinger på en ny og annerledes ungdomsfilial på Tøyen får et halvt tusen søkere. Der bibliotekutvikling har noe spennende ved seg, melder mange seg på. Og de har ofte ulik utdannings- og erfaringsbakgrunn.

Nå har dette pågått gjennom flere år. Det kan være vanskelig å skille mellom høna og egget. Var det bibliotekutvikling som trakk et bredere personale inn? Eller er det et bredere personale som fører til bibliotekutvikling?

Trolig stemmer begge deler. Bibliotekene bestod for en generasjon siden hovedsakelig av to grupper: bibliotekarer og merkantilt personale. Den siste gruppa er nesten borte, og inn har kommet en variasjon av høgskoleutdannete. Bibliotekene har utviklet seg og biblioteksjefer ser at allround-bibliotekaren må få kollegaer med komplementær kompetanse.

Tida med bibliotekarutdanning som nødvendig og tilstrekkelig kompetanse for de aller fleste stillinger i bibliotek er definitivt over. Og med på dette lasset følger: Faglig bibliotekutvikling drives av langt flere enn de fagutdannede bibliotekarene. Vi kjenner alle gode og tydelige eksempler. Torkel Hasle som bygde opp Bibliofil. Petter von Krogh som bygger WebLøft. Hans Martin Fagerli som gikk i front med læringssenter som videreutvikling av høgskolebibliotek. Lista er lang…

Mange kollegaer har stillingsbetegnelse bibliotekar, selv uten standardutdanning. Og motsatt har mange med standardutdanning en stillingsbetegnelse som ikke forteller at de er bachelor eller master i bibliotekfag.

Forbundsstyret vedtok i oktober i fjor å sette i gang "en ny diskusjon om medlemskriteriene med tanke på behandling på landsmøtet i 2017". Det er på tide å komme i gang. Etter min mening utgjør det jeg har skrevet her et nødvendig bakteppe for en slik diskusjon. Andre ansatser ønskes velkommen.

Jeg håper på en diskusjon som utvikler yrkesforståelsen i tråd med endringene i samfunnet og i bibliotekene. Kanskje bibliotekarkompetansen undervurderes av litt kjepphøye ikke-bibliotekarer med for mye prosjektpenger mellom hendene. Og kanskje den komplementære kompetansen undervurderes av bibliotekarer som er komet i forsvarsposisjon. Uansett kan det vise seg farlig for både profesjonen og BF om disse spørsmålene ikke blir debattert godt i den nærmeste tida. ■

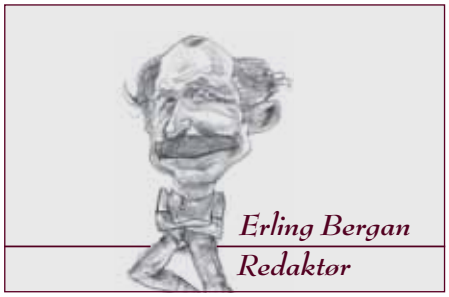

Sitatet

"Jeg ønsker å vise verden at fylkesbiblioteket har en betydning. Det er den biten som handler om å binde tingene sammen jeg liker best ved bibliotekene. Da er jeg riktig mann på rett sted."

Fra Bjørn Arild Erslands roman "Store hendelser i liten skala", utgitt på Pelikan forlag i 2016.